

HVGONIS SOLERII

MEDICI IN II. PRIORES AETII LIBROS

SCHOLIA.

ἀβροτονον, *Abrotonum.*

Brotonum Græcis iuxta ac Latinis idem nomen seruat. Duum est generum: mas & foemina, mas officinis nomen retinet: Gallis au rone, aut de la garde de robbe: Italis, abrotono & ueronica; Delphinatibus, de la gabioufe: nostratibus belambroy: foemina uero Gal lis, Delphinatibus, & nostris, du cypres: Ita lis cipresso & santolina nominatur: officinis crisfula.

ἄνθος, *Vitex.*

Ἄνθος Græcis, Latinis vitex: officinis copulata tum Græca, tum Latina uoce, agnus castus dicitur: Italis agno casto: Delphinatibus, nostratibus, & Aquitanis pebrier, quod eius semen piperis modo acre sit, appellatur. Duo uiticis genera: altera ex pura, candidantibus floribus, quæ & notior: purpureis altera, eaq; minus nota.

ἄρπωσις, *Gramen.*

Ἄρπωσις Græcis, gramen Latinis nominatur. Officinæ, Delphinates, nostrates & Aquitani Latinum nomen retinuerunt. Galli autem eam herbam, dent a chien. Itali gramina uocitant. Duorum est generum, uulgare & parnassium. Quod pro parnasio uulgo monstratur, plerisque Fuchsi centum morbia putatur, & similius ueri est, parnassium gramen hisce orbis tractibus ignotum esse.

ἄρχυσα, *Anchusa.*

Ἄρχυσα Græcis: anchusa Latinis. Multa anchusarum genera: Onochelos Gallis orcanete. Lycopsis officinarum cynoglossum censeri potest, & Gallorum bage, reliquæ species notæ sunt, & ex delineationibus petendæ.

ἀγαρικόν, *Agaricum.*

Idem nomen Græcis, Latinis, & officinis habet. Galli, Delphinates, & nostrates de l'agaric, Itali agarico appellat. duo eius genera, mas, foemina, uulgaris tamen ambo notitæ.

ἀγροτον, Ageratum.

Græcis & Latinis idem nomen seruat; officinis & uulgo igno-
tum: Italicè anonymo. nostræ tamen officinæ herbam sanctæ
Marie nominant. Nam in nostra prouincia quasi ubiq; luxu-
riat: sed præcipue non procul ab Aquis sextiis in uuidis & ar-
gillofis locis.

ἀδίατρον, Adiantum.

Duo adianti genera: πολυτριχον, quod Theophrasto adiantum
album: Gazæ Theophrasti interpreti, & officinis capillus Ve-
neris, Italis capel uenere. τριχομαρής, quod in duo genera di-
stribuitur. Siquidem alterum Theophrasto adiantum nigrum,
uulgo autem & officinis falso polytrichū nominatur: alterū
uero folis filici effigie proximis, & uulgo simpliciter adiantū
nominari solet. Ad quartum adianti genus saluiam cognomē
to uitam referri quidam autumant; quidam Dioscoridis em-
petrum uolunt. ut tamen res habeat, constat eam multarum
ac magnarum uirium esse, ut in nostra simpliciū historia, deo
bene nostris ceptis fauente, dicitur.

ἀεισων, Aeiwon.

Aeiwon, tum apud Græcos, tum apud Latinos dicitur. etsi La-
tini id quoc; sedum uocent. Multa eius statuuntur genera. ma-
ius quod officinis semper uiua, nostris semper uiue: Gallis iou
barbe: Italis semper uiuo. minus Gallis de la trippe madame:
nostratibus cacachet. Italis nunc uermicularia, nunc herba
grassā, nunc granellofa, nominatur. Ad tertium genus referri
potest officinarum uermicularis.

ἀγυλωσ, Aegylops.

Syluestris auena est, nostrisq; sinado fero, Italis squala, nomi-
natur.

ἀρα, Lolium.

Officinis nomen retinet, loglio & giolio Tuscis, aliis orzo di to-
pi dicitur. Galli autem iure, & se comedentes uelut inebriet:
nostrates uero iūcil, nominant. uulgaris est apud omnes no-
titia.

ἀγερθ, Populus nigra.

Latinum nomē officinis retinet: Gallis peuplier: Italis oppi: Lo-
gobardis pioppe: Delphinatibus un piou: nostratibus pibou
lo, quasi populus, dici solet. uulgo nota arbor est.

ἀκανία, Acacia.

Veram acaciam desyderat Europa: atq; idcirco cā nunc ex pru

no syluestri colligunt officinae.

ἀναλιφή κνίδου, *Urtica.*

Duum est urtica generum: syluestris, quae Gallis ortie græche, aut græche: Tuscis ortica saluatica: nostratibus ortigo barbarano, id est barbara ac syluestris: altera minor, nomenque citra adiunctionem seruat. Officinae Latinum nomen retinuerunt. Ambae notae sunt.

ἄκανθα, *Acantha.*

Officinarum est branca urtica: Italorum braca ortina. in locis maritimis copiosissima, ut & in Gallia, prouenit. Delphinatibus inuentu rara, apud quos nusquam, nisi in ortis quibusdam uisitur.

ἄκανθα λευκή, *Spina alba.*

Existimatur a multis, etiam uiris doctis, ea esse herba, quam officinae carduum beatæ Mariæ nominant: quæ, in quibus, ubique circa urbium fossas ac rudera pinguibus locis adolescit, affatimque luxuriat: foliis amplis, candidantibus maculis conspersis, caule breui. Dioscoridis autem spina alba foliis constat, quibus albus chamaeleon, angustioribus, caule procerò, capite oblongo, echinato, & in montibus prouenit. Quæ rationes satis conuincunt, uulgatum officinarum carduum Mariæ (qui Italis cardo di sancta maria, & herba del latte, a lacteis maculis, nominatur) spinam Dioscoridis albam non esse. Vidi ego in montibus Delphinatus & in ipsis alpebus, locis asperis, cardui genus, qui Dioscoridæ albae spinæ imaginem profus referret. Folia enim angusta erant, candida, profundis diuisuris incisa, spinosa. Caulis cubito longior, molli incanaque lanugine intectus, intus cauus, supremo quasi loco ramosus: caput echinatum, spinis ualde horridum, oblongum, oui gallinacci magnitudinis: flores, ut plurimum, candidi, nonnunquam purpurei. Radix digitalis crassitudinis, longa, foris ex flauo pallida, intus candida, gustus non insuaui, tantillum tamen adstringentis. Semen, quia nondum maturum tum esset, non obseruauit. Ex quibus notis certum est, eam plantam, ad spinam albam plurimum accedere: non tamen ausim affirmare, donec res exploratior mihi fuerit.

ἄκανθα αἴγυπτιᾶ, *Acantha Aegyptia.*

His regionibus desideratur, Aegypto nimirum & Asiæ familiaris: Arabibus suchaa.

ἄκορον, *Acorum.*

Ad ueterum acorum reuocant ex doctis quamplurimi galan-

gam minorem officinarum: Alii contra, non galangam (quæ illis cyperus Babylonicus est) sed officinarum calamum aromaticum, ueterum acorum esse, multis ac ualidis argumentis affirmant, adeo ut hæc sententiarum uarietas difficultate minime careat. Verum si gustum saporum (ut oculus est colorum, & reliquæ formæ) certissimum iudicem, consulamus, dubium non est, quin officinarum calamum aromaticum, ueterum acorum esse existimemus. Is siquidem non calamus est, sed radix candicans, odorata, plena, geniculis multis intercepta, gustus acris, admixta (id quod Galenus libr. 6. simpl. in uero acoro requirit) tãtilla amaritudine. Galaga aut minor qua si rubra spectatur, gustu, quæ sit aromaticus calamus officinarum, acriore, citra amaritudinem, geniculis uidua. Quæ omnia concuincunt, non galangam quidem, sed calamum aromaticum officinarum, esse ueterum acorum. Accedit calamum ex Lituania Ponti regione, non procul a Galatia, afferri, barbarorumque lingua tatarschi zeli, id est, tartaricam herbam uocari, galanga uero non ex Ponto, sed ex Syria Alexandriam, Alexandria Venetias, Genuam ac Masiliam ad nos importari. Prostro confici nonnunquam apud solidarios, calamum cum siccis foliis, quæ iridis, foliis omnino respondeant. E quibus colligere non sit difficile, calamum aromaticum officinarum esse ueterum acorum, ueterum autem calamum aromaticum adhuc ignorari (quod ex India ad nos non adferatur) eiusque loco sphagnum, id est, arborum musicum, ex Galeni Paulique succidaneis, posse substitui. Plura de acoro & calamo odorato lege apud Petrum Andream Matthiolum uirum apprime eruditum, suis in Dioscoridem commentariis. Habent officinæ suum acorum a ueterum acoro uiribus longe dissimile, radicibus purpureis, intortis, nodosis, gustu, sine calfastiõe, ualde adstringenti, caule & folio iridis, sed folio angustiore, flore luteo, floret ineunte æstate. Nasctur ubique aquis locis, & Gallis siabæ bastarde, & glaiel d'eaue, nostris blaniou iaulne, quasi gladiolus luteus, nominatur.

ἀκόνιτον, Aconitum.

Ἀκόνιτον Græcis, Aconitum Latinis. Duo sunt præcipua aconiti summa fastigia. Pardalianches, quod quorundam opinione, officinis uua uersa nominatur. Id uulgo anonymum est: heremitis tamen syluæ Gallicæ quæ de liury nuncupatur, nec procul a Lutetia Parrhisiorum uersus orientem solem est, la

chryma Iob dici solet. Alterum est lycostonon, a perimendis
lupis sic nominatum. Huius tria extat genera, duo ad luporū
& aliarum ferarum uenationes nara, tertium, quo ad purgatio-
nes, uomitu & deiectione molindas, utuntur alpium rustici.
Ea ipsa species eorum lingua nunc antonno, nunc antolo di-
citur: Lyguribus autē & rusticis terræ cognomento nouæ (q̄
agrum Delphinat cum & Pedemontanum interiacet, & usq;
ad mediterraneum mare, inter nostram prouinciam & Lygu-
riam protenditur) anthoro, & practicis nonnullis anthora no-
minatur. Illi folia insunt platano similia, minora tamē, nigriora
ta, profunde per ambitum incisa, caulis palmum aut cubitum
altus, radices geminæ, oblongæ, utrinque obtusæ & continuæ
magnitudinis, id est, in neutra parte aut maiores aut minores:
foris ex fusco colore subflauæ, intus candidæ, ubi siccatae fue-
rint, fractu satis difficiles, friabiles tamen. Vtriuslibet radicis
ad fabæ magnitudinem in iusculo aut uino derafam propi-
nāt, ad largas duriorum corporum persuperna & inferna pur-
gationes. Debilioribus autem pro uirium ratione exhiberi a iā
commemoratis rusticis, scimus. Secundum lycostoni genus
herbariis itidem anthora: Lyguribus an: horo & thoro: alpinis
Delphinatibus de la thoro nominatur. Hoc radices quoq; ge-
minas, uerum unam ex altera appendicis modo nascentē ha-
bet, ima parte ualde acutas, superne crassas, quatuor circiter di-
gitos longas, foris nigras, intus exterreo cineritias, napi modo
turbيناتas, eiq; effigie simillimas, ac toto bulbo atris ferreæq;
capillaribus radiculis uestitas. Caulis uero bicubitalis, folia
platani, subsabra, frequentibus ac profundis diuisuris incisa,
nigricantia. Flos ex purpura cæruleus, lamii floribus haud ab-
similis. Semen in triangularibus tricuspibusq; siliquulis exi-
guum, enico quadantenus proximum, sed multo minus, uer-
miculorum exemplo rugosum, ima parte sessile, altera acutū.
Hanc lycostoni speciem esse officinarum napellum (ob exi-
miam similitudinem, quam eius radices cum napa habere,
uel a p̄pectu iudice, deprehenduntur) existimare quis possit;
quāq; ex Auicenna, intra terram, iuxta napellum talpam in-
ueniri, eius radicibus uisitantem, quidam existiment, seq; ui-
disse affirmant: id quod ego, fateor, non tam curiose obseruaui
(etsi reliqua omnia in defossis & euulsis plantis sepiissime fue-
rim in alpibus ad unguem contemplatus) ut musculum illū
inuenerim. Quartum aconitum, quod & ipsum lycostoni quo

que tertia species est, uirgineis uel plataninis constar foliis, ma-
 nus profunde, q̄ aliorum sint folia, incisfis, sup pallidis: flore ex
 luteo pallido, secundi lycostoni flori (ut semē triangularibus
 siliquulis contentum) effigie prorsus æmulo. Radice longa,
 crassa, multos in ramos siue appendices inter se complicatas,
 diducta ab aliorū radicibus ualde dissimili, ut quæ nullo pa-
 fto bulbi imaginem referat. Omnes tamen, & præcipue motū
 lycostoni posteriores, species gustus horrendi, supraq; motū
 abominabilis. Hæc postrema est herbariorum luparia, uena-
 toribus haudquaquam ignota: uulgo Delphinatium nota quæ
 dem, sed tamen anonyma: Italis autem luparia, & herba de
 la uolpe. Florent omnes mense Junio & Iulii initio. Semē ma-
 turescit circa finem Septembris. Prima species in syluis ubiq;
 prouenit. Reliquæ montibus altis delectantur, & in umbro-
 sis apricisq; nasci gaudent. Hæc tam multa de aconito lite-
 ris mandanda duximus, non ut plantam alioqui uenenosam,
 & maxima religione uitandam (præter primam lycostoni
 speciem anthoram uere dictam, quæ usurpari a doctis & pru-
 dentibus adhibito iudicio potest omnibus cognobilem redde-
 remus: sed ut, historia accurate distincta, studiosum lectorem
 admoneremus, ne posthac sibi, ab imperitis quibusdam rum-
 herbariis, tum pharmacopæis, temerario nimis ausu, lycostoni
 secundi generis radices, nigri ellebori radicum (quibus nullā
 la ex parte respondent) uice, in usum medicum uocantibus,
 imponi, suo dedecore, & mortalium irreparabili damno, si-
 neret.

ἄκτι, Sambucus: χαμοῦκτι, Ebulum.
 Ἄκτι Græcis: sâbucus Latinis. Duo eius genera: maior q̄ ἄκτι
 & minor, qui χαμοῦκτι Græcis nominatur. Maioris duræ no-
 bis cognitæ sunt species: uulgata ac omnibus nota, quam foe-
 minam appellauimus: & alia in excelsis frigidisq; montibus
 nascens, omnibus herbariæ rei scriptoribus indicta, & paucis
 medicis cognita, quam certioris discriminis gratiam, maris ti-
 tulo insigniuimus. Vulgatio maioris sambuci species officii-
 nis omnibus Latinum nomē seruat: Gallis du sus: Italis sam-
 buco: Delphinatibus, ut & sambucus mas, du sus, aut sur: nos-
 tratis sambuc aut sambucquier & famiequier dicitur. Ebu-
 li nomen tū Latinis, tū officinis est commune: Galli uero ye-
 ble, Delphinates & nostrates ougue, Itali ebulo appellant.

ἄλιμον, Halimum.

Iner doctos ambigitur quid sit. Existimant quidam esse Gallo-
rum blanche putain, quam nostrates ratine, & Delphinates ta-
toulie appellat. Verum descriptio illi parum cōuenit, ut tu-
tius iner adhuc ignotas plantas sit reponendum.

ἄλόν, Aloë.

Visitur herba apud Gallias eo aliunde importata, uulgoq; du-
perroquet, ab insigni uitore Italis, ut & succus, aloë appella-
tur, Succus ipsius, herbæ nomen retinet.

ἄλυσσον, Alyssum.

Si, ut auctori ex aliorum sententia placet, syderitis heraclea est,
multorum peritiam haudquaquam effugit. Quorundam opi-
nione ad alysson referri potest uulgaris cauda uulpina. Nos
at alyssum relegandum existimamus inter ignotas nostro æuo
plantas: quanq̄ spes est maxima excitatum iri præclara inge-
nia, quæ in illius & aliorum, quæ adhuc latent, peruestigatio-
nem pertinacissime incumbant, ac tandem multa tum diffi-
cilia, tum ignota, uulgatissima, mortalium omnium bono, uel
maximo, sint redditura.

ἄλσινη, Alfine.

Ἄλσινη Græcis: alfine, & auricula muris tum Latinis, tum offi-
cinis dicitur: Gallis autem, Delphinatibus & nostratibus du-
morton: Tuscis centone appellatur.

ἄμαρακον, Amaram.

Amaram auctori & Galeno idem est cum Dioscoridis parthe-
nio: qui parthenium ipsum amaram uocari a nonnullis, quæ
admodum sampsychum a Cizicenis & Siculis amaram quo-
que nominari, commemorat. Magna est doctorum in amara-
co, quod est Dioscoridis parthenium, controuersia. Quidam
offinarum matricariam esse uolunt: alii cotulam foetidam,
q̄ Tuscis cota, Ferrariensibus brusciaculo, nostris, detractis tā-
tum duobus de ueteri nomēclatione elementis, amaron nomi-
natur. Matricaria autem officinarum Italis amarelle, Gallis
anonyma, Delphinatibus de blancheto, nostris l'herbo de no-
stro damo uocatur: ut hinc manifestum liceat agnoscere inter
illos discrimen. Verum si Dioscorides recte consulatur, par-
thenii delineamenta cotulæ foetidæ multo magis fauebunt,
quam matricariæ: nam dodrantalis aut pedalis herba est (ma-
tricaria plerunq; bicubitalis) foliis coriandrinis, non (ut qui-
dam peruerse calumniantur) foeniculaceis (matricaria multo
amplioribus) odore graui ac tetro (matricaria non itē) sapore

b 4

amaro, matricarizæ communi, ut flos intus melius, per ambrosium albus. Accedit cotulam foetidam adhuc a nostrate plebe, amaro nominari. Quæ omnia efficiunt, ut ipse cotulæ foetidam, nostris amaron dictam, uerum Dioscoridis partheniū esse existimen. Suum tamen, aliter cogitandi, iudicium cuius liberum relinqui uolo.

ἀμβροσία, Ambrosia.

Ignota herba est, quam immerito apud Gallias herbam quandam pro ambrosia ostentent, cui sane tam cōuenit descriptio, quæ ruta similis est quereui.

ἄμυ, Amy.

Latini & officinæ omnes Græcam nomenclationē retinuerūt, Lutetizæ notissima ac uulgatissima planta, adeo ut uulgo ammi uocari iam cœperit, hic tamen & apud nostros, quamquam inuentu non difficilis, pharmacopolarum tamen desidia, crasse ignorantizæ magistra, ignota delitescit, etsi quotidie illius semen in usum medicum uocent. Quidam uolunt ignotam plantam esse.

ἀμαράνθος, Amaranthum.

Autor Galenum secutus amaranthi nomine eius plantæ uires exprimit, quam Dioscorides elichryson appellat, quamque officinæ omnes stœcha dem citrinum nominant. Delphi natibus ioye dieu appellatione notissimum. Est & aliud amaranthū flore purpureo, quod uulgo Gallorū, Delphinatiū, & nostratium passe ueloux, appellat: Itali autem flore uelluto.

ἀμόργη, Amurca.

Amurca sex est olei oliuarum, quæ in fundo uasorum residet, nostris crappe d'huyle, Italis morca & morechia uocatur.

ἀμπέλῳπρασον, Ampeloprasum.

Latini Græcam nomenclationem in usum suum uertunt. Sic dictum est, quod uitium familiaritate oblectetur. Largus siquidem est illius in uincis prouentus, atque ob id porrum uineale, cepa canina ab ipso uulgo, Tuscis autem porandello dicitur.

ἀμπέλῳλευκή, Ampelos, leuce, Vitis alba.

Officinarum bryonia est, quæ præsertim apud Delphinates, pendendo errore uitem syluestrem (quam Galli uione, nostros autem redorto, quasi retorta, quæ arboribus uehementer implicetur, nominant) uitis albæ appellatione accipiunt. Galli uitem albam colouree, nostros cocordier de serpent: Itali uero zucca saluatica uocant. Ad uitem nigram referri contem

dunt, alii flammulam, sed falso, quæa clematidis latera species sit, alii sigillum beatæ mariæ, cuius delineatio illi non illepide quadrat, quorum certe sententia nobis donec melior in mediū adducta fuerit, probatur. Italis uitis nigra tamaro dici solet.

ἀμυγδαλα, Amygdala.

Græci, Latini ac officinæ idem nomen usurpant. Duum præcipue sunt generum, dulcia, & amara. Ex dulcibus quædã molli fragiliq; cortice integuntur, ac ob id nostratibus Græcum idioma sequuntis abalanos, quasi ἀβαλαμα, id est, cortice gladiis destituta, & Delphinatibus metathesi syllabarum saluandis dicta fuerunt. Quædam internum corticem duriozem habent, & absolute communi nomine insigniuntur. Gallis enim ac Delphinatibus amendres, Italis mandole, nostris at amandos & amelos dicuntur.

ἀμμωνιακόν, Ammoniacum.

Officinis Græcas uoces ignorantia partim, partim desidia adulterantibus, ammoniacum dicitur.

ἀμομον, Amomum.

Desyderatur uerum amomum.

ἀναγαλλίς, Anagallis.

Latini Græcum nomen usurparunt. Officinis morsus gallinæ Gallis morgelline, & petit morron. Duo anagallidis genera, flore cæruleo fœmina; phœniceo mas insignitur.

ἀνδράχνη, Portulaca.

Ἀνδράχνη Græcis: Latinis & officinis portulaca, Gallis poule pied, & pourpie, Delphinatibus pourchalle, nostris portolago, Tuscis procchacia, aliis Italiæ populis procellana nominatur. Duum est generum, syluestris & hortulana, ambæ tamen uulgaris notitiæ.

ἀνεμώνη, Anemone.

Duum est generum, syluestre unum, alterum in cultis nascens. Syluestris folio est fœniculaceo, flore ex uiolaceo, suppurpureo, magno, qui flantibus uentis patet, atq; ob id herba uenti est appellata, (quanquam herbe uenti appellatione parietariam helxinen usurpent officinæ) Gallis des coquelourdes. Hæc primo uere erumpit, floret, ac post paulum flos ipse uanescit in pappos. syluis Gallicæ familiaris. Apud Delphinates in nemore Rosfillionenfi, & montibus Tinsio oppido proximis inuenitur, nec non in agro Lugdunensi, ubi eius flos a culticis desflacons nominatur. Quæ uero cultis locis prou-

nit, foliis est coriandrinis, puniceo flore, capitulo rheoedis, fru-
nientaceis agris familiaris. Gallicū nomen flori est des asphle-
nons, aut des rubis: alibi des passefleurs. Tertia florem lacteū
aut purpureum edit, & fere est ignota, nisi ea sit, quam passim
Lutetiæ pro argemoue ostentant. nam descriptio ei nō inepte
conuenit, & pene tora ad stipulatur.

ἀνιθόν, Anethum.
Latini & officinæ Græcum, nomen usurparunt. uulgu tū Gal-
lorum, tum Delphinatum, tum nostratum de Panet appe-
lat: Itali anetho.

ἀνθήμενος ἢ χαμαίμηλον, Anthemis.
Chamæmelum.

Chamæmeli nomen Latinis, officinis & uulgo Gallico, Del-
phinatico, & nostrati celebre est: illis enim camomille: Italis
autem camamilla uocatur. Tria statuuntur anthemidis si-
ue chamæmeli genera: leucantheum, chamæmelum, chry-
santheum, & erantheum: Ex quibus leucantheum toti
Galliæ notissimum, & usu multo clarissimum est: reliqua ge-
nera non item. Vult Fuchsius erantheum consolidam re-
galem dici. Syluio præceptorī nostro, Fuchsius eranthei
nomine cornuetam pingit, quam nonnulli ad ælysarum refe-
runt. Chrysantheum chamæmelum hic inuentu rarum, &
paucis notum.

ἀνισόν, Anisum.
Officinis nomen retinet, uulgu Galliæ uniuersæ de Panis: Ita-
lia autem aniso appellat.

ἀπαρίνη, Aparine.
Officinis rebulus & spargulum: Gallis du gratteron: Italis spe-
ronella. Philanthropi nomen ideo sibi adoptauit, quod pettran-
seuntium uestibus adhærescat: omphalocarpi autem, quod huma-
ni umbilici effigie semen eius sit æmulum.

ἀπίριον, Pirus.
Varia ac pene innumera sunt pirorum genera: Gallis des poires
Delphinatibus poires & perus, nostris de peros, Italis pera di-
cuntur. Arbor poyrier Gallis, & perier nostris.

ἀριστολόχεια, Aristolochia.
Notiora sunt pira syluestria, quæ ut explicari debeant.

ἀριστολόχεια, Aristolochia.
In tria genera fastigiatur, longam, rotundam, & elematitum. Lo-
ga officinis nomen retinet: Arabibus faufel, nostratibus faue-

terlo, & Delphinatibus de bloufons, nominatur: Gallis iam aristolochie dici cœpit. Rotunda suam quoq; nomenclationem seruat, nostris autem fellayo ab amaritudine, quasi fellago, dicitur, utraq; officinis notissima, & quotidiano usu clarissima. Italiæ ambæ anonymæ, Clematidis autem, quantū equidem iudico, adhuc ignota delitescit.

αράκος, Aracus.

Cicerculæ effigie auroi similis est, ut possit cicercula syluestris cenferi.

αἰνιδίον, Iuniperus.

Iuniperi duo genera: maior & minor. Volunt quidā maiore iuniperum cade uulgo appellari; minorem autē genefure: nostrates tamen utraq; speciem una appellatione, cade nimirum, complectuntur. Iuniperus maior Gallis infrequens, Delphinatibus inuenitur, apud nos autem copiosissime fructicat, & plerunq; calidioribus syluis, in arboream proceritatem assurgit, ambo ginepro Italis dicuntur.

αἰνὸν λανθρον, Plantago.

Duo plantaginis genera: maior & minor. maior officinis nomen retinet: minor quinqueneruia aut læcolata nominatur. Est et altera maioris plantaginis species, quæ priuatim officinis anoglossum dicitur, rotundioribus foliis, lanuginosis & sessilibus, usq; multo clarissima. Omnes uulgo notæ. nam Gallis & Delphinatibus du plantain, nostris plantage: Italis autem piantagine & centinebia appellatur.

αἶνον, Aron.

Officinis iarrus, & pes uiculi: Italis gigaro. Flos atq; in uirilis pendendi speciem assurgit, Gallis ut de prebste nuncupatur.

αἰτεμισία, Artemisia.

Artemisia Græcis, Latinis & officinis, Gallis armoysè: Delphinatibus & nostris artemise. Duum est generum: multicaulis, & unicaulis. Multicaulis in maiorem ac minorem diuiditur. Maior iam distis nominibus appellatur. Minor quorundam sententia est uulgaris matricaria, quæ Italis amarella, Delphinatibus blancheto, nostris l'herbo de nostro damo, nominatur. Aliorum non item, ut qui tam ad parthenium commodissime referri putent. Tertiam artemisicæ speciem monoclonon dictam ignorari est certissimum: ideoq; falli eos qui tanacetum officinarum athanasiam, Gallorum thanasie, Italarum danea, Delphinatiū thaneo, & nostratiū thanarido, artemisicæ

speciem, præcipue tertiam esse statuunt, ut quæ sit multicaulis, & grauissimum spiret odorem: monoclonos contra unicau-
lis, & suaue olens.

ἀσάρον, *Asarum.*

Officinæ antiquum nomē seruant: Gallis du cabaret: Italis bac-
chara dicitur.

ἀσπάλτος, *Aspalatus.*

Desyderatur ueterum aspalatus: cuius loco suffici potest uiticis
femen, ex Galeni succidaneis.

ἀσπάραγος, *Asparagus.*

Latini & officinæ Græca nomenclatione utuntur. Duo aspara-
gi genera. Altilis, & syluestris. Altilis ubiq; Galliarum des a-
sparges: Italis autē asparago. Syluestris qui & petræus, & mya-
cathinus Græcis dicitur, Delphinatibus rouge conniz: nostra-
tibus (apud quos copiosissimus ubiq; puenit) romieu conieue,
& cuniculis annum pabulum suppeditet, nominatur. Apud
Delphinates nusq; nisi in hortis, uisitur. Gallia asparago sylue-
stri caret, nisi eo aliunde importetur. Illius radices magni sunt
in medicina usus.

ἀστὴρ ἄπικος, *Aster Atticus.*

Qui fuerit aster Atticus, hætenus dubitatum a doctis pene om-
nibus est. Nos tamen, multis laboribus & uigiliis huic discipli-
næ insumptis, Dei beneficio uerum asterem Atticum in gratiã
tandem cum suo Dioscoride primi (quod equidem sciam) in
Gallia superiore anno reuocauimus. Ea siquidem planta est,
quam nostrates officinæ Christi oculum appellant: Gallicæ
ignota, Delphinatibus inuentu rarissima: apud nos ubiq; tam
frequens & copiosa, ut nusquam non pedibus, si uel tantillum
in agros uel itinerum margines diuerteris, conculcetur, ut alibi
copiosius dicitur. In Italia frequens, sed uulgato nomine de-
stitutus.

ἀσάφης, *Vua passa.*

Vulgaris est ubiq; gentium notitiæ. Galli de la pãse, ou raisin de
panse, Itali uua passa, Delphinates raisins confitez, nostrates
agibiffes nominant.

ἀσάφης ἀγρία, *Astaphis agria.*

Officinis staphis agria. Semen enim sub plantæ appellatione u-
surpant. Planta his locis non ita familiaris. Apud Gallias in
hortis frequens. Gallis, Delphinatibus & nostratibus de la grai-
ne de l'esparquier dicitur. In Italia anonyma,

ἄσφοδελός, *Aphodelus.*

Officinis aphrodilus. Apud Pistorios frequens, & alendis
suis accommodus. hic rarus. Apud nos copiosissimus na-
scitur, & uulgo de porraches, a similitudine foliorum porri, ap-
pellatur: in Italia uero amphodillo.

ἀτρακτύλις, *Atractylis.*

Ἀτρακτύλις Græcis: Atractylis Latinis: officinis & uulgo igno-
ta. Nam cnici generibus, & acarna candidior a Theophrasto
cap. 4. libr. 6. hist. plant. pingitur: cuius folium peculiare hoc
habet, ut uulsum, & carni admodum sanguineum suc-
cum remittat, unde sanguinis cruentæ ue nomen herbæ indi-
tum, graui est præterea & maligno odore. Semen tarde perfici-
cit, autumno nimirum. Quæ notæ satis sunt ad improbandâ
eorum sententiam, qui syluestrem cnicum primi generis, atra-
ctylidem esse autumant, ut taceam ea omnia atractylidi parâ
apte assignari, quæ Theophrastus loco iam commemorato,
manifestis uerbis de cnico pronunciauit. Sit igitur atractylis
ex earum plâtarum genere, quæ adhuc parum cognitæ sunt:
& putata atractylis, atq; carduus benedictus (ex Theophrasti
sententia) syluestris cnici species: hic, posterior: illa, prior, ut in
cnico dicitur.

ἀτραπέξις, *Atriplex.*

Latinis & officinis idem obtinet nomen: Gallis nunc bonne da-
me: nunc prude femme: nuuc des arroches: Italis autem trepe-
se, & reppele uocatur.

ἀψίνθιον, *Absinthium.*

Quatuor absinthii sunt genera. Ponticum, quod officinæ Ro-
manum appellant. Santonicum officinis prope omnibus igno-
tum: eius tamen semen santonicæ aut feminis contra (uulgu
Gallorum id mort a uers, & cum; nostratibus, barboutine uo-
cat) appellatione celebratissimum: quanquam non desint, qui
absinthii marini, semen id esse existiment. Scirphium seu mari-
num, tum officinis, tum medicorum non paucis incognitum,
maritimis tractibus familiare ac copiosissimum. Et uulgare,
quo solo, maximo tum errore, tum mortalium detrimento, uo-
tuntur omnes ferme officinæ: tanta est earum cæca ignoratiâ,
& uirtutis inimica, desidia. Omnia absinthii genera Luteriæ
Parthistorum uisuntur, præter marinum, quod ipsi Tholone,
& alibi pasim maritimis locis millies uidimus. Ponticum in
hortis Lugdunensibus copiosum diligentia Claudii Milleri,

medici doctissimi, & rei herbariæ peritissimi in luxuriar. Vul-
gare absinthium Lutetiæ de Paloine: Belgis & Delphinati-
bus du fort, nostratibus d'eyssensis quasi d'absinthium, Italis
assenzo nominatur. Reliqua genera, uulgata, quod sciam, no-
menclatione carent.

Βάλανος μυρσίνος, Glans unguentaria.

Glans unguentaria Dioscoridi fructus est arboris myricæ simi-
lis, in Æthiopia, Ægypto, Arabia & Petra secus Iudæam, Is
Arabibus ben dicitur. Duum est Mesuræ generum: maior &
minor. Maior auellanz magnitudine spectatur, triangularis
quodammodo, superiore sui parte uentricosior, inferiore te-
nuior, & nonnunquam sessilis, interdum subacutus: & (quæ
est naturæ in rebus fingendis uarietas) quandoq; multangu-
lus, proq; sua magnitudine ponderosus: cortice pistacii, læui,
sed fragiliore ac subfusco: intus carnosus, carne oleosa, leni ac
pingui, quæ paulo diutius mansa nauseam proritat. Hic fru-
ctus copiosissimus nostra ætate in Hispania prouenit: itaq; in
de Venetias portatur: solidariis non ignotus: suffumigatori-
bus ben nomine notissimus. Est & minor myrobalanus, ciceris
magnitudine, niger, malus: qui Mesuræ, si ex nigro albescit, &
medulla est alba leni, pingui, & uetus, est innocentior. Hic am-
bo inueniuntur. Minorem tamen nondum uidi. Maioris glan-
des habeo plures uiginti, quæ ueterum tum Græcorum, tum
Arabum descriptioni tam eleganter cõueniunt, ut certissimū
sit ben suffumigatorum & solidariorum esse Græcorum bala-
non myrsicam, & Arabum ben.

Βάλανος, Glans quercina.

Glandis quercinæ, ut & quercus ipsius, uaria sunt genera: nota
tamen, & speciei appellationem retinencia, ut de quercu di-
cetur.

Βάλσαμον, Balsamum.

Nomine tenus cognita sunt tum liquor, tum fructus, tū lignū
tameñ uidere est apud solidarios & pharmacopolas fructum
& lignum res plane a carpobalsamo & xylobalsamo diuer-
sas. Ex Galeni tamen succidaneis opobalsami loco substitui
pōt myrrha stacte, quæ est purissima totius liquoris portio, &
doctorum sententia, styracis liquidi nomine cognita: aut oleū
irinum, aut odoratissima iridis radix: aut xylobalsamum oleo
ueteri incoctum, Manardo. Aliis aliæ misturæ, quas in recen-
tiorum libris inuenies. Xylobalsami autem inopiam emendat,

albe uiole radices. Carpopbalfamo nullum succidaneu est,
ut tutius fit a uulgaris carpobalfami usi abstinere.

Βαλουσιον, κωτινθ, Balustium, Cytinus.

Hoc discriminis inter se duntaxat habent, q̄ illud syluestris, hic
hortensis punici mali flos sint. Ambo uulgaris notitiæ. No-
men enim apud officinas retinent.

Βαρυ, Rubus.

Bati nomen communiorem nobis appellationem sortitur, buy-
son scilicet, qui ad omnem spinolum fruticem se extēdit. Ru-
bus autem magis proprie accipitur ronse: nobis roumi: Italis
rouo. Rubi duo genera, maior qui & celsus barbaris dicitur:
minor qui basi nomen iisdem obtinuit: humilior enim est, hu-
mi ferre ubiq; repens, & in medicos usus accommodatur.

Βατραχιον, Ranunculus.

In quatuor fastigia distribuitur. Vulgare flore luteo, ulneis fa-
miliare, cuius flores Galli des bassins appellant: herbam, hic
piepou. Lacteo flore insignitum, in syluis Gallie & Delphi-
naticis copiosissimum. Vulgatum apium risus, in stagnanti-
bus, aut pigro lapsu repentibus aquis frequentissimum. Pur-
pureum, nobis non adeo familiare: quanquam id ad pedem
corui refertur quidam uelint. Rari sunt his temporibus in me-
dicina usus, Ranunculi Italis pie coruino, & pie di gallo no-
minantur.

Βελλιον, Bdelium.

Officiæ, uocum a adulterio gaudentes, bedelium uocant.

Βλητον, Blitum.

Betacei generis olus est, Gallis du bleti, Italis uiedoni.

Βολβος, Bulbus.

Bulbus: alius esculentus, qui Gallis des appetiz, q̄ sit uelut quo-
dam gulæ cibos fastidientis irritamentum, appellatur: aut etiã
oignonet, a forma cepæ, quam representat. Vomitorius alius,
mihi ignotus. Non defunt tamen, qui utrunq; bulbum igno-
tum esse uelint.

Βυλωρον, Buglossum.

Vulgaris borago est. Cuius duæ sunt species: hortensis, quæ Ita-
lis borragine: toti Gallie borrache: nostris borra yo, & errati-
ca. Quæ uero herba pasim pro buglossio in usum medicum
trahitur, ad Dioscoridis circium doctorum omnium consen-
su est referenda.

Βυρθαλον, Bupbthalmum.

Cotula officinarum non foetida est. Nam uulgarem cotulam foetidam uerum Dioscoridis parthenium esse, eius delineatio demonstrat, ut suo loco, in amaraco uidelicet, diximus.

Βύβιον, Bunium.

Gallis nauet, aut naucau: Italis nagoni. Semen eius de la nauette: Delphinates & nostrates etiam naucau appellat, nostri tamen, frequentius rabo nominant, buniadis ac rapi nomenclationem confundentes.

Επαύς, Sabina.

Officinis sauina: Gallis du sauinier: Delphinatibus & nostris sauine, Italis sauina. Duo fabinae genera, unum foliis cupressi, notum, Alterum tamarisci, non ita multis cognitum. Facit Dioscorides fabinam herbam arbore coactae breuitatis, quod ut plurimum accidit, nos tamen anno superiore duas apud Delphinates fabinae plantas uidimus, quarum altera quatuordecim, altera duum supra uiginti pedum altitudinem excederet, ac superaret.

Βρετανική, Britanica.

Doctorem pene omnium iudicio, officinarum & herbariorum bistorta est: Galliae & huius gentis montibus praecipue familiaris, quidam tamen bretanica ignotam putant.

Εραμύς, Avena.

Vulgaris est notitia, officinae nomen Latinum usurparunt, Gallis & Delphinatibus auoine, nostris siuado, Italis uena, & biaua.

Ερύον θαλάσσιον, Marinus muscus.

Officinis corallina. Inuentu facilis in mari, una cum corallo, cum quo euellitur, & ab eo nomen sumpsit.

Ερύον, Muscus arborum.

Is est, qui arborum caudicibus adhaeret, duum generum est, Procerior & prominentibus barbibus ad similes, umbrosarum sylvarum & uallium arboribus adnascens, hic rarus est, & ueluti pro floccos sparsus ac distributus: Alius breuior, densus & crassior, roborum caudicibus agglutinatus: uterque uulgo de la mouffe, officinis usnea, Italis mosco appellatur.

Ερυονία, Bryonia.

De bryonia in uite alba dictum est.

Βυβώνιον, Bubonium.

De bubonio supra in astere Attico diximus, copiosissime eius historem

subamaros, & in muria feruari. Emittere præterea alterum cau-
lem rectum, quem uocent pternicem: sculentū & ipsum quo-
que, at uetustatis impatientem. Seminis inuolucrum, forma q-
dem spinosum; quod, detractis lanuginosis seminibus, uescium
sit, & palmæ cerebro persimile. Dioscoridi autem scolymos
chamæleonis folia obrinet, aut albæ spinæ, nigriora & crassio-
ra: caulem longum, foliosum: spinosum. n. caput: radicem nigra
crassam. Ex quibus liceat, inter Theophrasti, & Dioscoridis
scolymon, manifestum agnoscere discrimen. Accedit, Gale-
num lib. 2. de facultatibus aliment. Paulum, cap. 74. libr. pri-
mi, & Aëtium hoc loco, cinaram à scolymo (de quo in simpli-
cium censu meminerunt) distinxisse. Cinaram autem Athe-
næo, lib. 2. Dipnosophistarum, nihil aliud esse quam Siculo-
rum caston, quæ a Romanis eorum uicinis, leui quadam lite-
rarum mutatione, carduus nominetur. Vnde ex illorum scri-
ptis hoc colligi possit, cinaram & scolymon, plantas quidem
congeneres: sed huc (præcipue Dioscorideum) erraticum: illã
hortensem esse: quæ, inquam, a Siculorum casto diuersa plan-
ta non sit. Ad caston igitur reuocari posset cardui genus illud
quem Itali cardone: Galli autem cardon & carde nominant.
Siquidem radice, est crassa, candida, foliis amplis, in ambi-
tu profunde incisus, multis ac rigentibus aculeis armat: caule
recto, non admodum procero: capite satis amplo, spinis horri-
do: flore purpurascens: semine uario, id est, ex casto, fusco, &
nigro mixto, oblongo, cnici hortensis magnitudine, læui nec
anguloso. Verum in hac planta, radices crudæ ac coctæ
in usum ciborum ueniunt: & inflexi deorsumq; nutantes cau-
les, casti disti (nisi castorum nomine foliorum pediculi ueniãt
qui quasi humi reptant, uesci sunt, & modice amari) desyre-
ratur. Vt inde colligi possit eam, aut non ueram caston, sed
quandam eius speciem esse: quanq̃ urbanam, & lautioribus
mensis expectam: aut si uera castos sit, ob regionum & cultus
uarietatem, aliqua nunc deesse, quæ in ea olim uidebantur, &
a deesse alia (uesca radix scilicet, tum cocta, tum cruda, & folio-
rum pediculi, sed cocti) quæ olim ignota fuerint. Ad scolymon
autem Theophrasti, Italarum carcioffi, qui Longobardis ar-
chi:chiochi: nostris carchoffes: Gallis & Delphinatibus arti-
chault dicuntur: quanq̃ omnia illa nomina corruptam quan-
dam casti nomenclationem testentur. Huic radix est crassa
candida, folia ampla, multo minus, q̃ priora, in ambitu incisa

nullis spinis horrida, molli lanugine incata: dorsum pediculi
 foliorum prominens, ac ualde striatum: caulis procerus: caput
 in cacumine ex rotunditate oblongum, nucis pineæ quasi æ-
 mulum: flos nunc purpureus, nunc ex purpura candidus: Se-
 mē cnici, alter us femine breuius, crassius, & minus nigru. Hu-
 ius præsertim esculentum est pomum. Radices (quas in scol-
 ymo esculentas facit Theophrastus) & reliquæ eius partes,
 uelut amariore, a mensis abdicantur. Prioris autem pomū,
 pediculi foliorum, & radices expetuntur. Verum foliorum co-
 ctæ minus, ob tantillam amaritudinem. Audio in Italia secū-
 di huius generis, scolymi uidelicet, quosdam spinosos esse: ut
 inde elici possit cardui genus illud, quod Dioscoridis scolymo
 respondet: nisi Italorum presura, & Gallorum chardonnette
 (ex cuius floribus lac cogitur, unde ab Italis inditum nomē)
 quæ scolymos syluestris est, ad Dioscorideum scolymon refe-
 ratur. Radicem enim crassam ac nigram habet: caulem rectū,
 longum, foliosum, spinosumque: in cuius summo insidet caput
 multis spinis horridū: flores cærulei: aut ex cæruleo purpurei:
 Semen reliquis minus: folia quasi albæ spinæ aut chamæleo-
 nis, nigriora & crassiora. Hæc sunt quæ de scolymo, casto, &
 cinara, ex probatorum autorum lectione seligere ac deprome-
 re potuimus, adhibita interim plantarum nostri temporis ocu-
 lari fide. Æquum tamen ac beneuolum lectore optamus me-
 liora in medium abducere, si ueri similia, & lecturis utiliora
 apud eosdem inuenerit.

κικίς, Ricinus.

Ricinus herbariis & officinis palma Christi, Gallis & nobis pa-
 uline Christi: quibusdam tamen officinis cataputia maior no-
 minatur.

κίσθος, Cisthus.

Aquitanicis officinis præsertim Montspessulanicis cognitus: Galli-
 cis ignotus: uulgo Gallorū, ut quibusdā placet, garrines aut en-
 glétier. Duo eius genera: mas flore rubro: fœmina pallido: am-
 bobus roseo effigie. Altitudo fruticis cubitalis, rami multi, fo-
 lia numerosa, ramorum summitatē uestientia, rotunda, hirsu-
 ta. Frequens uterque in nostra prouincia, & in Aquitania, syluo-
 sis, aridis, & asperis locis prouenit. Vulgatū illi quod insit apud
 eosdem nomen: adhuc me latet. Fœmina cisthus apud Del-
 phinates & in Gallia quoque multis locis inuenitur.

κίσθος ἢ λάδιον, Cisthus siue Ladinum.

Officinis lapdanum.

κίος, Hedera.

Κίος Græcis: hedera Latinis, officinis & Italis: prædicis quibusdam cussus, inepte pro κίος: Gallis hierre: Delphinatibus cre: nostris heurre. Tria Dioscoridi hederæ præcipua genera: Candida, nigra, helix. Candida, candidum fructum parit. Nigra, nigrum aut croci æmulum, quam Dioscoridis ætate, vulgus Dionysiâ nominabat. Helix fructum non gignit, sed tenues emittit uiculas, folia parua, angulosa, rubra. Hæ omnes species notæ hodie sunt, & generis nomen retinent. Lōge plures hederæ species fecerunt Theophrastus cap. 18. lib. 3. hist. plant. & Plinius cap. 34. lib. 16. nat. hist. ad quos autores breuitatis studio te remitto.

Κνίκ, Cnecus.

Κνίκ Græcis: Cnecus Latinis. Duo eius, autore Theophrasto cap. 4. lib. 6. hist. plant. genera: urbana, & agrestis. Satiua officinis carthamus: Italis zaffarano saracinesco: Gallis & nostris, a crocatis floribus, saffran bastard. Sylvestris duum item generum. Altera hortensi cneco similis, sed caule magis recto, quo antiquæ mulieres colus uice utebantur, fructum edit nigrum, magnum, amarum. Altera species hirsuta, caulibusq; soncho proximis, qui ob foliorum mollitiem terram uersus inclinentur, & humi quasi reptare cogantur. Semen profert amarum, hirsutum. Hæ duæ species sylvestris cnici tam aperte putatam atractylidem & carduum officinarum benedictum (qui Italis cardo benedetto, cardo santo, & herba turca: Gallis chardon-benêt: Delphinatibus l'herbo dau uerin: nostris cardum benêt nominatur) expriment, ut significatius nõ possint. Vnde mirari sub t, Plinium & alios quosdam Latinos scriptores eum sequutos, ea uni atractylidi attribuisse, quæ cneco dilucide adscribit Theophrastus. Sed inde, opinor, suæ argumentum sententiæ depromserunt, quæ eadem Theophrastus primæ cneci sylvestris (quod ad colus rationem attinet) specie penè adscripserit, quæ atractylidi Dioscorides: nec inepte quidem, nisi (interferta acarnæ historia) atractylidis ilico meminisset. Ex cuius delineamentis non minus promptum sit colligere, ueram atractylidem esse adhuc ignotam: aut, si cognita sit, sine honore iacere. Non est interim hoc silentio obliterandum, sylvestrem cnicum secundi generis: nostra ætate in hortis coli, & cultus mangonio, deposita feru

tere, in domesticam consuetudinem iam transisse. Quan-
quam scio quosdam leuibus argumentis permotos, nolle ca-
duum benedictum, ad syluestris cnici speciem alteram reuo-
cari: quasi tantula in una aut altera nota dissimilitudo, reli-
quis omnibus exacte consentientibus, herbæ speciem possit im-
mutare.

κοκκὸς θυμύδιος, *Coccus enidius.*

Coccus enidius semen thymelææ est, Thymelæa autem officina-
narum mezereon, & herbariorum leo terræ. Ea folio est hor-
tis lini, flagellis cubitalibus, multis ab una radice consurgen-
tibus, rotundis, foliosis: fusco colore: flore albo, copioso: semine
myrti pene magnitudine, primo uitidi, ubi maturuerit rabro.
Flore in eunte ætate. Semen maturefcit circa mensem augu-
sti. In nostra prouincia ubiq; inuenitur, sed scipue apud A-
quas sextias urbem clarissimam, & qua inde Masfiliam itur,
in locis saxosis, aridis, & pene sterilibus: facilisq; uel hac nota
inuentu esse potest, q̄ nullam pede uno aut altero, prope se ui-
rentem herbam patiat, quin omnes sua perniciosa natura in-
terimit, ut non immerito leo terræ futeit ab herbariis cognomi-
nata. Inopiam interim radicum thymelææ sarcit chamelæa
cap. 78. 79. lib. 16.

κοκκὸς βαφικῆ, *Coccus tinctorius.*

Nostratibus & Gallis du uermilion: Italis grana, fructus est ar-
busti ilicei generis apud nos frequētis, ut supra in quercus mē-
tione annotauimus.

κοκκὸς μηλιά, *Prunus.*

Varia prunorum genera, sed quæ in duo præcipua reducuntur.
Syluestre & satiuum. Satiuum adscribuntur nigra multiplicia,
alba, creta, & rubentia: quorum item plures sunt species, ut ali-
bi suo loco a nobis dicitur. Syluestria Asianis πρῶμα, & Ga-
len. lib. 2. facult. aliment. ἀγριοκοκκὸς μηλιά: Gallis ât, Delphi-
natibus & nostris prunes: Italis Tuscis succine dici solent,

κολοκάσιον, *Colocasion.*

Radix est Ægyptiæ fabæ.

κολοκύνθη, *Cucurbita.*

Multa cucurbitæ sunt genera, sed quæ omnes nomen generis ser-
uent: Gallis de courges: Delphinatibus & nostris coucordes:
Italis zucca. Est & colocynthidis in usu frequens: Gallis colo-
cynthe: officinis colocynthidos, aut colocynthida.

κόμαρος, *Arbutus.*

Κόμωρ & Græcis, arbutus & unedo Latinis, incollis Confræ in
sulæ arbyto: Italis albatro: Delphinaribus & nostris arboux,
& d'erbo usiere: eius fructus d'arboufflos, qui Græcis, teste
Dioscoride, **μυμώκνυλ** nominatur. Arbor est coactæ breui-
tatis, cotonæ malo similis, folio numerofo, lauri figura, p sum-
ma tamen obtusiore, & in ambitu lente fimbriato: flore lubhe-
baceo: fructu e longis pediculis inæqualiter dependente, pru-
ni aut gallæ (aliquando tamen parui mali arancii) magnitu-
dine, rotundo, frægum sua effigie penitus exprimete, primum
uiridi, ubi maturuit ex saturata purpura fuluescente, gustu cū
quadam acerbitate dulci, largioreq; esu naufeam proritante,
intus granuloso, qui autumnio maturefcit. Plurimus nascitur
in Confrica ac nostra Prouincia maritimis locis: & apud Del-
phinales in syluissin quibusdam item Sabaudie montibus,
ubi d'arbesles nominatur. Gallie infrequens & parum cogni-
tus. Lugduni, Valentie & Tournone in hortis quibusdā plā-
tatus usitur. Dioscoridi nullius est in medicina usus. Nostra
tamen memoria a quibusdam fructus maturus in capitellum
coniicitur, liquorq; qui inde ut ignis elicitur, recondito, aut
profus ignoto multis experimento, ad renum & uesicæ calcu-
los atterendos, felicissime usurpatur.

κόμυ, Gummi.

Gummi nomine Arabicum puto intelligi: quod quidem habe-
tur, & officinis nomen seruat, uulgo gomme.

κορία, Lixium.

Officinis nomen retinet. Gallis du lexif. Delphinatibus lexiu
nostris leixieu.

κόρυθα, Conyza.

Pumicaria, & cimicaria, & herba sancti Rochi dicitur, Gallis
Pherbe aux pulces: Italis pulicaria. Duum est generum, ma-
ior, & minor: ambæ notæ: officinis herba pulicaris. Tertium
addit Dioscorides, hodie aut ignotum profus, aut paucis co-
gnitum.

κορίανον, Coriandrum.

Vulgaris est notitiæ. Ab omnibus coriandre: Italis coriandrolī
nominatur.

κόλλα, Colla, glutinum.

Galli, Delphinales & nostrates Græcum nomen retinent, de la
colle.

κόρανω πόςιον, Pes cornicis.

Doflorum prope omnium sententia cornu cerui officinarū est.
Gallis corne de cerf. Italis herba stella. Ad coronopodium re
uocari potest herba, quam Galli uocant du targon.

Kōsos, Costus.

Costi unicum genus Dioscoridi fuit: uerum colore, consistentia
ac regionibus distinctum. Arabicum enim candidum facit
leuem, eximia odoris suauitate præditum. Secundum locum
tribuit Indico, leui, uberi, & feruæ modo nigro. Postremam
sedem assignat Syriaco graui, qui colore buxeus fit, & odore
feriens. Galenus autem costum modice amarum dicit. Ara-
bum scholæ duo costi genera faciunt: dulcem & amarum.
Dulcis sapore quadantenus mentitur glycyrrhizam, colore
fusco, gustu acri, substantia radice solida & ponderosa. A-
marus ex flauo pallidus est, leuis, lignosus, dulci crassior, mi-
nimæ acrimoniæ particeps. Ex quibus intelligitur Arabum
utrunq; costum a Græcorum costo alienum esse. Vnde tutius
fit ex Galeni succidancis ammoniacum, aut helenii radicem
costi inopia usurpare. Aiunt docti nonnulli ueterum costum
Venetiis iā haberi. Hæt & uulgus suum costū qui Gallis Del-
phinatib. du coq; nostris cost: Italis piperella dicitur. Radice
numerosa, implicata, multis hinc & inde adnatis appendici-
bus, exigua: caule cubitali: floro in cacumine luteo, flori uulga-
ris athanasiæ simili: foliis maioris lepidii, cædidis, minime cras-
sis, in ambitu serratis, gustu feruido, sapore aromatico a grato.
In hortis ubiq; inuenitur. quidam putant costum uulgarem
ad Plinii siliquastrum aut piperitum reuocandum. Alii non-
nulli præter omnem rationem ad Pauli & Plinii lepidium,
quasi uulgaris costus odore fit & sapore nascitur: unde cōstat
lepidium Græcis, agriocardamon & cardamonicem fuisse
uocatum. Verum in lepidii mentione, hac de re pluribus a-
genus.

κοτυληδών, Umbilicus Veneris.

Officinis & Gallis ignotus: apud uos frequens uulguq; aureilhe-
tos nominatur, quod, meo iudicio, quadantenus humanas au-
res sua effigie æmuletur. Delphinatibus debloudo: Italis cu-
pertiuola.

κρέμυον, Brassica.

Duum est generum, Satiua, cuius plurimæ sunt species: & Sylue-
stris quæ officinis soldana aut soldanella neminatur, Aquita-
niæ & nostræ prouinciæ maritimis præsertim locis familiaris.

Satiua ab insigni ac pene arboreo caule, Gallis & Delphinatibus chou: Tuscis caulo; Longobardis uerza: nostris caulet nomen obtinuit.

κρηθμον, *Crethmum*.

Batis duo genera: sylvestris, cuius meminerunt antiqui, & crethmum appellarunt, quod officinarum creta marina, Gallorū crethe marine est. Id Romanis sinochio marino: aliis quibusdam Italiae populis herba di san Pietro nominatur. Horrensianam batin neglexerunt ueteres Græci. Eius mentionem fecit Columella. Ea Italis baticula, Gallis bacilles, nostris tum basilhaes, tum basigues, maxime a maritima plebe, dicitur.

κριθν, *Ordeum*.

Officinis nomen seruat: Gallis & Delphinatibus orge: Italis orzo: nostris orge & ordi. Diuiditur in polystichum, & distichum, quod aliud in duos, aliud in plures uersus siue ordines distribuat.

κρίνον, *Lilium*.

Κρίνον ἢ λιπρον, Græcis: lilium & rosa iunonia Latinis: officinis lilium. Tria habentur præcipua lili genera, candidum, purpurascens, & croceum. Candidum in hortulanum & sylvaticū diuiditur. Sylvaticum a nemine haftenus depictum. Constat autem radice candida, succosa, in manus effigiem conformata, radiculis oblongis, radicibus albi ueratri æmulis, non numerois, caule dodrantali aut prociore, folio porri aut narcisci, longo, angusto, flore hortensis lili. minore in summis cauliculis prodeunte, floret mense Iulio. Nascitur apud Delphinates in montibus altis, præcipue in montis cuiusdam pratris, quæ eorum lingua Chironno appellatur. Situs est autem ad septentriones ei urbi quæ Die uulgo dicitur. Croceum & purpurascens Fuchsis cognita, distincta & depicta: Gallis hominibus nondum exacte cognita. Nos omnium historiam seorsum exarauimus. Sed ad rem. Lilium officinis nomen seruat; Gallis du lys, Delphinatibus ile, nostris yeli & ili: Italis giglio. Croceum, purpurascens & candidum sylvestre, quia montibus sunt peculiaria, ideo uulgo ignorantur: purpureum tamē, ut quidam uolunt, Italis martagon dicitur. Croceum autem & purpurascens iam in hortis quibusdam maxime Lugdunensibus haberi coeperunt. Coeleste uero officinarum lilium, iris Dioscoridis est.

κροκόδιον, Crocoditium.

Spinosa planta, in aquatilibus styuacum pratis nascens pro crocoditio ostenditur: de qua tamē statui certi, meo iudicio, nihil potest.

κρόκος, Crocus.

Officinis crocus: Gallis, Delphinatibus & nostris, Mauriana imitatione Iaffram, quasi zaffaram, Italis zaffarano nominatur.

κρόμμον, Cera.

Ceparum duo præcipua genera: Albæ mitiores, minorisq; acrimoniae participes, ac, ut plurimum, maiores. Rubefcentes, acriores, & sensum gustus magis ferientes. hæc Gallis & Delphinatibus oignon: nostris, Laticum nomen tantillum vitiatibus, cebo: Italis cipolla. Habentur ceparum species quedam per exigua, & in cibis magis expetita, quas Galli ciboules appellant, alii ciues.

κύαμα, Faba.

Vulgaris est notitia: Gallis fauc: Delphinatibus & nostris fauce: Italis faua.

κυκλάμιον, Cyclaminus.

Duum est generum: prior officinis cyclamen & panis porcini: herbariis panis porcini: vulgo Gallico pan porcini: Italico ac pan porcino. Hæc species copiosa nascitur apud Diu Claudium non procul a finibus Heluetiorum, & in montibus Aruerniæ, & alibi multis in locis. Altera species quæ sit, nondum doctis compertum est. Ruellius tamen contendit esse Galliarum officinarum sigillum Mariæ quo nomine Delphinatibus polygonatum intelligunt.

κυμίνον, Cuminum.

Aliud Æthyopicum, nobis ignotum. Aliud his regionibus nascens, quod officinis nomea feruat: Gallis & Delphinatibus du commin: nostris cumin: Italis cimino appellatur.

κυπάρισσος, Cupressus.

Vbiq; Galliarum cypres: In Italia cipresso, arbor est notissima.

Κύπερον, Cyperus.

Cyperus officinis nomē retinet: Gallis du foucher. Dioscorides cyperi radices oliuarum tuberculo facit tumentes, inter se commistas, nigro colore, iucunde spirantes. Inueniuntur tamen nonnullis in locis oblongæ, nec a prioribus gustu differentes. Cypero caulis nunc triangulus, nunc quadrangulus, ut ob id an

gulosus Dioscoridi fuerit dictus. Herba est notissima, ubiq; in paludosis & humidis nascens. Est & cyperus Indicus zingiberi similis, gustu leuiter, aut nihil prorsus, amaro, qui commā ducatus croceum remittit colorem: & pilosis partibus illius, psilothron efficacissimum est. Hic assentiente descriptione, & doctorum omnium iudicio, nihil aliud est, q̄ radix illa, quæ ex India cum zingibere affertur, uixq; ab illo, nisi a peritis, discernitur, quam Italicæ officinæ curcumam (non quidem radicem maioris chelidonii, quæ in Serapionis codicibus curcuma corrupte pro chelidonia legitur) Gallicæ terram meritam nominant. Tertium cyperi genus herbarum coniectores fecerunt eam radicem, quæ officinis & medicis recentioribus galanga dicitur: q̄ subrubra sit, geniculis scæta, furculosa, in quosdam nodos crassiores ex interuallis intorta, sapore acerrimo, linguam admodum uellicante, odore quadantenus cyperum imitante. Hanc cyperum Babylonicum cognominarūt. Quidam contendunt eam esse ueterum acorum. Verum multe notæ repugnant, quo minus galanga dici acorum ueterum possit, ut in aceri mentione dictum est.

xv. m. *Ligustrum.*

Officinis a Kanna, Gallis du troyæ: Delphinatibus & nostris oliuier fauluaige. Tuscis gu arico, aliis quibusdam Italiae locis oliuetta, aliis oliuella, aliis nonnullis chembrossene, nominatur. Nec me mouet, q̄ Fuchsius cyprum plantam peregrinam ex Plinio esse uelit. Nam multa plerumq; e longinquo petūt, quæ domi citra magnum negotium inueniri possunt. Siquidem plantæ non paucae his in regionibus affatim luxuriant, quas antiqui soli, pene dixerim, Crætae peculiare existimarunt, ut de tordyllo apparet, quod ipsemet Fuchsius copiosissimū nasci in Germania prodit: quodq; in huius Delphinetice gentis montibus, & alpiibus ipsis, uel ad nauicam usque, luxuriare certo scimus, quemadmodum alibi copiosius dicemus.

Kύτισος, *Cytisum.*

Kύτισος, Grecis: Cytisum Latinis: officinis & uulgo ignotū. Antiquis tum medicis, tum rei rusticæ scriptoribus celebratū fuit, & in præcio habitum. Nostris temporibus a paucissimis notum. Hic tamen Lugduni in horto Franciscanorum habetur frutex quidam, qui cytiso antiquorum omni ex parte respondet. Spectatur autem hac forma. Frutex est sesquialte

altitudinem petens, nulla ligni gratia, brachio minus crassius, flagellis exiguis, oblongis, aspectu incano, folio sempiterno, folii scenigræci aut loti trifoliz æmulo, dorso medio prominente, supeme herbaceo, inferne candicante, quod digitis confractum erucam olet, commanducatum uero, ciceris recentis gustum respicit. Flore quasi pisi luteo, nigricantibus uelut punctis maculoso: quo decusso semen in siliquis, spartii Dioscoridei siliquis, aut anagyridos (quæ uera Theophrasti cap. 17. lib. 3. hist. plant. colutea, & Plinii cap. 18. lib. 16. laburnum est) corniculis non abfimilibus, recondit. Floret hyeme tota & usque ad uernum æquinoctium, aut etiam mensem Maium: sed urgente hyemis inclementia, magis appetente æquinoctio, minus: Maio uero, minimum: quo nimirum tempore non tam multi sane flores apparent. Ex insensu ætate siliquatur, ac tandem Autumno, in siliquis spartii Dioscoridei, aut coluteæ Theophrasti, quæ Dioscoridi anagyris est, & Plinio laburnum, siliquis non disimilibus maturum semen recondit. Rarissima planta in Gallia est, & crediderim unica, ut quæ ante annos aliquot Roma a perito quopiam medico huc allata fuerit. Olim iuxta alucaria ferebatur, tum in Italia, tum in Hispania. Verum Plinii ætate (ut ipse testis est cap. 24. lib. 13. diam in Italia erat rarissima. Nostri temporibus aut nulla, aut (si Virgilio Marcello credimus) ignota sine honore iacet. Vnde mirari subit eorum sententiam, qui cytisum faciunt plantam toti Italiæ notissimam, quo:q; patrio ipsi sermone trifoglio di cauallo & tribolo nominari dicant: & Fuchσιο (ut ipsi dicunt) trifolium a spaltion inconsulto existimari. Verum an ruta capraria herbariorum, quæ nostris Verbo de la cabriero, & Fuchσιο odoratum trifolium dicitur, trifolium illud sit, a cytisum, a capite de trifolio exactius in examen adducemus. Nunc autem, quoniam in coluteæ mentionem incidimus, minime alienum ab instituto nostro fuerit, huic orationi pauca de illa subnectere. Κολυτέα. Theophrasto: ἀγρίπρις, Dioscoridi: laburnum, Plinio: quibusdam Italiæ populis, eghelo: Delphinaribus, Sabaudis, & terræ nouæ incolis, metathesi quadam litterarum a Latina nomenclatione minimum uariantibus, albour & aulbour nominatur. Arbor est fruticosa frutex uel arboreascens, in quatuor nimirum ulnarum altitudinē assurgens, caudice non admodum crasso, ramis hinc & inde diffusis. Aut non nunquam (quia plerunq; cæditur, & coryli modo ab imo cau

dice regerminat) fruticosa spectatur, stolones numerosos ab
una radice fundens, longos, rectos, ex uiridi candicantes, agni
uirgis similes: e quibus per certa interualla erumpunt folia ter
na, longo pediculo nitentia, scenigræci folijs effigie ac nume
ro similia, maiora tamen adq; uiticis folia plurimum acceden
tia, læuia, superne uiridia, inferne candicantia. E ramis ipsi
s prope foliorum pediculos emergunt flores lutei, ut flores geni
ste aut brassicæ, e longis pediculis inæqualiter dependentes,
rarioreq; illa ac prælonga textura cubitalem æquantes longi
tudinem, olentes grauitèr, atq; ob id, profecto, a pibus ingrati.
Floribus decussis prælonga succedunt cornicula siliquæ ue,
non prætumidæ quidem, & multo spiritu distentæ, sed pifor
um hortensium siliquis ad similes, aliquanto tamen breuiores
ac p̄siores, fracta contumaces, in medio interdum inanes ac
compressæ. In extremis æt ac nonnunq̄ intermedijs spatijs con
tinetur semen lentis magnitudinem æquans, ex latitudine sub
rotundum: imo loco, qua siliquæ per petiolum hæret, tantillū
excauatum, tenis prorsus æmalum: quod ante q̄ maturuerit,
uirer: post maturitatem uarium est, durum, & ob læuorem splē
didum. Floret mense Maio & Iunii initio, dein sensim siliqua
tur æstate, ac tandem dure scit maturescente uua, & circa calē.
Octob. integre perficitur. Nas citur in alpibus & montibus fer
me omnibus Delphinatus, Sabaudie, & terræ cognomēto no
re, umbrosis & syluosis locis humidisq; & nonnunq̄ siccis,
aq; eorum locorum indigenis albour & aulbour nominatur.
Ex quibus notis constat Dioscoridem, Theophrastum ac Pli
nium unam & eandem plātam uariis nominibus descripsisse.
Verum obiiciet aliquis: Si Laburnū Pliniū & Dioscoridis id
q̄ negari non p̄t anagyri cæseri hæc plāta debet, qui fieri po
test, ut de anagyride seorsim Plinius tractarit? Sed his respon
deri p̄t, Plinium anagyrim e Græcorū libris ut pleraq; alia,
transulisse: & laburni historiam, qualem auditione a rusticis
alpium cognouerat, aut forte et plantam uiderat, summam
conscriptisse: argumento inde sumpto, q̄ nunquā Theophras
tus, nunq̄ Dioscorides laburni meminert: ut interim taceam
illum, cap. 34. lib. 16. eadem de hedera: quæ cap. 10. lib. 24.
de cistho: & alibi de marthubio, quæ de porro dicenda erant,
tradidisse. Cæterum, ne longior sim, certo præter reliquam hi
storie similitudinem) ac indubitato scio, laburni alpinorū cor
ticem siccatum, in pollinē redactum, & drachma plus minus

una, ex quo piam liquore potui exhibitum, maximas uacuationes moliri. uerum diuersa ratione, quandoquidem, si ab infernis ad superna procedendo corticem euulsum porrigas, uoniam: sin uero a supernis ad inferna descendendo, deiectiones uel insignes mouebis. Quæ omnia fidem faciunt Plinii laburnum a Dioscoridis anagyri, quæ est Theophrasto colutea, nulla in re differre: eosdemq; autores unam eandemq; plantam uariis nominibus expressisse & adumbrasse. Esto igitur, ut tandem huic disputationi finem imponamus. Theophrasti κωλὸς τῆς, eadem ipsa planta, quæ Dioscoridis anagyris, & Plinii laburnum: quæ, inquam, Italis quibusdam eghelo: in cholis terræ nouæ, Delphinatibus & Sabaudis albour & aulbour uulgo nominatur. Sena autem officinarum Arabum magis inuentum est existimanda: quanquam coluteæ congenerem, & ab eius uiribus non usquequaq; abhorrentem, defendere, quidam noluerint. Verum de his alibi latius ac pluribus (si opus fuerit) agetur.

κώωτορ, Cicuta.

Officinis nomen retinet: Gallis de la cigue: Aquitanis cegudo: Italis cicuta: nostris de fenoihas aut fenold de serp nominatur.

κώωξ κάρπυ, Nux pinea, Cocalus, Strobilus.

Officinis nux pinea: Gallis & nostri pomme de pin: fructus ipse id est nucleus nostris, presertim in maritima prouincia, de pignos: Italis pinochi & pignoli appellatur.

καγκανίς ρίζα, Cancani radix.

Quidam putant esse carni syluestre.

κωωκαλὶς, Caucalis.

Gallis, ex Ruellii sententia, persilii bastard: Senis Italiæ urbe petrosello saluatico. Verum domino Ioanni Vaffeo, medico doctori Parrhisiensi peritissimo, placet caucalidem eam esse herbam, quæ Gallis? herbe aux goutes appellatur. Eius namq; uidentæ copiam nobis fecit anno domini 1543. cum adhuc Lutitiæ essemus. Nam tum unicam illius plantam in suo hortostudiose, una cum maiore centaurio (quod itidem ibi uidentibus) colebat.

καρπύσιον, Carpesium.

Officinis cubebe: nomen ex Arabum disciplina obtinuit. Quidam negant cubebas carpesium esse, quæ ex fructus sint: carpesium autem caulibus aut radicibus: cuius inopia augeri uolunt plura, aut

ueram cassiam minui.

λαθυροι, *Cicerula.*

Officinis ignora: Gallis, Delphinatibus & nostris ia ysses.

λαθυρις, *Lathyrus.*

Officinis cataputia minor: Gallis & Delphinatibus de l'espurgenostris, officinarum nomen usurpantibus cassa puice: Longobardis caca puzza uocatur.

λαμψακη, *Lampfana.*

Herba est officinis ignora: nostris a Graeca nomenclatione tantillum euariantes, de lassenos: Itali lassana: Galli des armoiries appellant. In frumentaceis agris ubiq; copiosissima nascitur.

λαπαθον, *Rumex Oxylapathum.*

Oxylapathum officinae lapatum acutum, Galli de la pabelle, aut de la patience: Itali rombee. Secundum genus ea herba est, quam omnes hodie rheubarbe & putant & nominant. Tertium syluestre lapathum est, exiguum, ubiq; copiosissimum, & nostris lapas, Gallis & Delphinatibus du lapais dictum. Quartum oxalis dicitur: cuius duo sunt genere, syluestris & hortensis. Hortensis etiam bifariam distribuitur: in eam: quae oblongis & nigricantibus foliis: & eam, quae albicantibus & rotundiusculis constat. Est & syluestris oxalis omnium minima, & in medicos usus, plusq; caetera lapathi, genera, ex petita. Officinis & Italis acetosa: Gallis oxaille: Delphinatibus & nostris aigretto. Lugdunensibus saltetretum haec, tum reliquae oxalidis species dicuntur.

λεμονιον, *Limonium.*

Latinis beta syluestris, limonium, terete tintinabulum, quibusdam pyrola: Gallis, nostris, Delphinatibus, & officinis ignotum.

ληχην, *Lichen.*

Officinis hepatica: ubiq; in locis riguis frequens.

En calce huius libri habes Leontopodii & Lopidii capita, quae hic per imo prudentiam omissa sunt.

λευκοιον, *Leucoium.*

Tria leucioi genera colore, inter se disparata. Nam aliud luteum, quod Keiri officinis nominatur: Aliud candidum: & tertium quod purpureum florem emittit. Gallis & Delphinatibus des girofrees aut uiolettes: Italis uiola bianca: plante des uioliers, nostris de garranos, sumpta, ni fallor, a Mauritanis nomenclatione, quasi Keiranes, appellantur. Luteum leucoion aliud sponte naturae prouenit, aliud in hortis studiose a mulierculis

colitur. Cætera hortensia sunt. Cæterum nostra memoria haberi cœpit planta, quæ radicibus constat exiguis, confibratis: caule cubitali, rotundo, molliter uilloso, folioso: foliis nigris, oblongis, foliis lysimachicæ proximis, acutioribus tamē, in ambitu lente & ex interuallis fimbriatis: flore in cacumine albo, exiguo, agglomerato, barbulis prius quàm aperiatur molliter hispido, copioso, leucioi floris æmulo (ubi id nominis sibi apud uulgus adoptauit. Nam maxima ex parte uiolet d'espaigne, aut uiolet muschat appellatur) odoris suauitate præstanti, & a sty race calamitide minime alieno. Floret uerno tempore. In hortis ubiq; iam inuenitur. Violæ Hispanicæ aut moschatæ (caprius tamen styracina uiola diceretur) nomenclationem cum uulgo retinimus, quæ ex Hispania primum huc allata fuit, & re uera, species uiolæ censei possit. Nullū tamen eius in medicina usum nouimus: etsi ex odore constet herbam esse uicibus ac dignitate præstantem, & ad multa utilem.

λευκη, Populus alba.

Officinis populus alba: Gallis du tremble & peuplier: Delphinatibus piou: Italis albei: nostris piboulo & aulbero nominatur.

λιβαρὸς, Thus.

Vulgaris est notitia: uulguis encens: Italia incenso, quæ passim in templis, & alibi incendatur, appellatur.

λιβαρὸς ἕως, Rosmarinus.

Coronaria rosmarinus ubiq; & frequēs & cognita: Gallis & Delphinatibus du romanus: nostris roman: Italis rosmarino. Reliquæ eius species non item. Maximi usus olim fuit in medicina primæ rosmarini speciei semen, quod canchry dicitur, eiusq; mentione scætant ueterum medicorum formulæ. Verū tamen eius inopia substitui potest tantundem pyrethri cap. 5. libr. 12. seu pyrethrum aut astaphis agria cap. 65. lib. 8. & cap. 34. libr. 9. Audio tamen Venetiis in quibusdam hortis primam rosmarinini speciem inueniri, & doctorem studio ac diligentia coli.

λίγυς, Fuligo.

Varie sunt fuliginis species.

λίγυσικον, Ligusticum.

Verum ligusticum adhuc desideratur. Brassæ uolus nequicquid conatur herbariorum & officinarum imperatoriam, quæ est Delphinatium alegros, & Dioscoridis la serpitiū, ad ligu-

ficum reuocare, argumento inde uel firmissimo sumpto, q̄
imperatoriae semen oblongum non est, subnigrum, foenicula-
ceo maius, acre, & aroma olens (quæ sunt ueræ ligustici semi-
nis notæ) sed latum lenticulae modo, membrana in ambitu cin-
ctum, & admodum pressum, quemadmodum a libi copiosius
dicemus. Quidam docti affirmant se in montibus Lyguriæ
uerum ligusticum uidisse: nomen tamen genti peculiare illius
plantæ non expriment, ut ex illorum scriptis quod fit, cogno-
sci possit, & postmodum haberi.

λινόςπερμον, *Lini semen.*

Officinis nomen seruat, & usu multo clarum est, uulgo semence
aut graine de lin. Italis seme di lino.

λοβός, *Lobis,*

Sunt dolichi, nostris phaioulx, de quibus in dolichis iam dictū
est.

λινόζωσις, *Mercurialis.*

Officinis mercurialis: Gallis de la mercuriale: Delphinatibus
panareaulx & uignolane: nostris corrupte manturiau pro mer-
curiale: Italis mercorella dicitur. Duum est generum, mas &
foemina: ambæ notæ.

λαγχίτις, *Lanchitis.*

Ignoratur.

λύκιον, *Lycium.*

Verum lycium his regionibus desideratur; ut fastidium haberi
possit. uide cap. 63. lib. 8.

λυσιμαχίον, *Lysimachium.*

Herbarii corneolā uocant: Galli poulle aut pelle bossé, q̄ paulo
supra pestilentes tumores astalligata eius folia, præfens reme-
dium laborantibus suppeditent. Duo statuunt eius genera: al-
terum flore luteo, quod habemus, nam caule constat iunceo,
longo, nodoso, foliis salignis ut plurimum ternis, gustu ualde
adstringentibus, flore in cacumine luteo, specioso, radice pur-
purascete, copiosa. Nascitur in pratis humidis, & iuxta alueo-
rum margines ubiq̄. Alterum purpureo, adhuc ignotum.

λωτός, *Trifolium.*

Officinis andacoca, & corona regia.

λωτός τὸ δένδρον, *Lotus arbor.*

Officinis ignota: Gallis aliser: nostris aliquier dici solet. Italis q̄
busdam balagaro: aliis perlaro.

μάκρη, *Macer.*

Maeci ueterum deſyderatur, in uſum tamen eius loco uenit cortex nucis moſchatae, quem macis officinae appellant.

μαλαβάθρις φύλλον, *Malabathri folium.*

Veterum malabathrum non amplius extat, folium autem quonunc utimur, inuentum Arabum eſt.

μαλάχη, *Malua.*

Maluae tria genera. uulgaris ſiue domeſtica, quae officinis Latini nomen ſeruat, & uulgo malue dicitur: ſylueſtris, quae althea ſiue ebificus nuncupatur, officinis biſmalua, Gallis & Delphinatibus guimalue. Italis maluauiſco, noſtris maulice blanche. Tertia alcea eſt, foliis quam reliquae articulationibus, caule procero & lignoſo, officinis incognita, herbariis herba ſymeonis, doctis non ignota. Eſt & arboreſcens malua, quam opinor antiquis hortulanam fuiſſe, caule quaternum quinum ue cubitorum, folio amplo, circinnatae rotunditatis, flore albo, aut purpureo, inodoro. Haec paſſim in hortis inuenitur.

μανδραγόρας, *Mandragoras.*

Duo eius genera, mas mihi cognitus, & foemina, quem nondum uidi. Officinis nomen ſeruat, uulgo mandragorae, Galli tamē metatheſi quadam ſyllabarum motu de gloire, pro mandragorae nominant. Aiunt qui ſe uidiſſe teſtantur, marem mandragoram, uirilis foeminam, foeminae pudendi imaginem in radice habere, eoſdem melius adoleſcere, & foecundiores eſſe, ſi mas iuxta foeminam, plantetur, & contra, alioqui ſteriles eſſe. Mandragoras hic in multis hortis inuenitur, & fati ſaciliſſime prouenit. Qui ſam mala inſana, quae uulgo pommes d'aours uocantur, ad mandragoram referri debere contendunt. Si deſint poma mandragorae, cortex radicum eius uſurpatur cap. 107. 7.

μαριχρον, *Feniculum.*

Duum eſt generum, domeſticum, & ſylueſtre, quod hypomarathrum id eſt, magnum foeniculum. Domeſticum aliud fatiuum dulcius & humilius, uulgare actius, officinis Graecum nomen inſedit, uulgo fenoiſh: Italis finocchio.

μαστική, *Mastiche.*

Duo mastiche genera: Aegyptia nigra, inuentu rarior, cuius inopia chia uſurpari debet, cap. 14. lib. 15. Eſt & chia mastiche, maſtix officinis, & Gallis du maſtic appellata, candida, uſu celebris, & uulgo nota. Hoc tamen ſilentio praeterendum non duxi, maſtiche uires deſiiciendae alui ab antiquis nunquam attri-

attributas fuisse. Aëtius autem mastichen scrupulorum nouē pondere alium mouere, scriptis mandauit cap. 67. libr. 8. & cap. ultimo eiusdem: eandemq; duodecim scrupulorum pondere alui excrementa deicere, cap. 117. & 155. lib. 3.

μελανθιον, Melanthium.

Officinis nigella Romana: Gallis de la poiurette: Delphinatibus de barbues: nostris fenoihe de saint Ica: Italis niella. Et & syluestre melanthium, quod quibusdam officinis temere pro uero usurpatur, & a Fuchsio non multo consultius pro lolio Græcorum accipitur. Gallis de la noyelle: Delphinatibus & nostris nielle. Habetur quoq; iam passim Lutetiæ aliud ueri melanthii genus, semine subflauo aut rufo, q̄ ipsum nigrum sit, odoratiore.

μελιλωτθ, Melilotum.

Latinis fertula campana, & corona regia: officinis Græcum nomen insedit: Gallis du melilot. Tria hodie inueniuntur meliloti genera. Primum odore suauissimo præditum, folio sceni græci, lente simbriato, flagellis oblongis, flore luteo, auenæ fere exemplo spicato. Id a doctis pene omnibus uerum Dioscoridis melilotum existimatur. Quidam id luteam saxifragam malunt appellari. Alterum a spectu incano, foliis minutis, crocato flore. Id pro uero meliloto in hæc usq; tempora usurpatum ab officinis fuit. Tertium Italicum, quod nonnullis uerum melilotū putatur. Primi, id est, ueri generis, duæ sunt species, solo floris colore distinctæ. Si quidem unius flos, luteus: alterius, candidus est. In cæteris, caule nimirum, radice, folio, floris effigie, & pendulo semine plantæ omnino similes: adeo, ut si saxifragæ titulo insigniri debuit, nihilo secius saxifraga alba, q̄ lutea appellari poterat: cum uidelicet plurimis nostræ provincie locis, uberior sit albi meliloti, q̄ lutei proventus.

μελι, Mel.

Præstantius Atticum, nostrum & Narbonense uiribus & præstantia Attico responderet. Reliqua quæ frigidioribus locis pro ueniunt, inferiora sunt. Officinis nomen retinet: Gallis & Delphinatibus du miel: Italis melle: nostris meu & miel dicitur.

μελισσοφυλλον, Melissophyllum.

Officinis melissa: Gallis de la melisse: Delphinatibus & nostris melize: Italis cedronella & melissa.

μηκων, Papauer.

Quinq; præcipua comperiuntur papaueris genera: album, nigru,

purpureum, rei herbariæ scriptoribus intactum, & de quo ab̄
de alias suo loco. R hocas, cuius duo genera: mas, cui flos pur
pureus: foemina, cui pallidulus: & cornutum. Prima genera
officinis nomen retinet: Gallis du pauot: nobis papari: Italis
papauero. Purpureum autem officinis ignotum. R hocas offi
cinis papauer rubrum: Gallis du ponceau aut coquelicoc: no
stris, corrupta Græca nomea clatione, rhoello: Italis papauero
saluatico. Cornutum officinis nomen seruat: Gallis & nostris
anonymum, quod sciam est.

μέσπιλον, Mespilum.

Latinis & officinis Græcū nomen inedit: Gallis meslier & nes
tier, Delphinatibus nespoulier, nostris nesplic: Italis nespolo.
fructus Gallis mesles aut nesles, Delphinatibus nespoulos, no
stris nesplos. Duo mespili genera facit Dioscorides. Primum
quod a quibusdam aronium dici commemorat. Id, ut autor
est Manardus epist. 1. lib. 10. uulgo in Italia azarolo nomina
tur. Alterum quod in Italia nascitur, & a quibusdam setaniū,
ab aliis epimelis uocatur. Theophrastus autem, cap. 12. lib. 3.
histo. plant. & Plinius cap. 10. lib. 15. nat. hist. tria mespili ge
nera fecerunt, anthedona, setaneam, & Gallicam: ad quos au
tores breuitatis studio te remitto. De epimelide uaria est docto
rum sententia. Nam Dioscoridi mespili: Galeno arbuti genus
esse uidetur: quāuis ipsi Galeno libr. 2. aliment. idem sit ama
melis quod Dioscoridi epimelis: in censu autem simplicium
epimelida arbuti genus esse dicat, quæ Græcis κόμαρθ uoce
tur: adeo, ut, in tanta sententiarum ambiguitate, quid certi p
nunciari possit, sit prorsus difficile. Sed siue mespili Dioscori
di spēs sit epimelis, siue arbuti rusticis Italiæ, Galeno & Pau
lo autoribus, unedo, & Græcis κόμαρθ, nominata, non est hu
ius loci considerare. Verum in præsentia hoc tantum addi
disse sat fuerit, mespilorum apud Gallias duo haberi fastigia:
maius, quod & mitius: minus, horridius. De comaro autē qui
bus nominibus uocetur, quibusq; in locis proueniat, abunde
suo loco diximus.

μνλέα πορσική, Malus perfica.

Perficæ mali genera non pauca. Quædam enim duracina uocā
tur, & sanguinolenta sunt, nucleoq; tenacissime adhærescunt.
Quædam nucleum deserunt, & hæc duum sunt generum. nā
ficciora alia, friabili & solidiore carne, non postremæ inter per
fica dignitatis: alia humidiora, omnibus uulgatissima. Corbel

stana Lutetia in magno sunt honore. Officinis omnia nomen
retinent: Gallis & Delphinatibus pesches: nostris persegēs, ac
si dicas persica: Italis pesche: quæ autem multum lutea sunt,
pesche cotoigne appellantur.

μηλα ἀρμενίανη, *Malus armeniaca.*

Romanis Galeni seculo præcocia dicebatur: unde, opinor, Gal
liac Delphinates, deprauata priscorū appellatione, abricortz:
Itali at bacoche & moniache, appellant: nostri auant perles, q̄
nimirum sint persicorum malorum uelut anteambulones qui
dam, ac præcursores. Varia his regionibus spectantur arme
niacorum genera. Nā quædam hic habentur, quæ gallinacei
oui magnitudinem æquent, subfulua, carnosæ, & palato gratis
fima. Alia minora sunt, & multo minus suauia,

μηλα μινδική, *Malus medica seu citrea.*

Ab insigni fructuū, tā in colore, sapore, q̄ forma, ac uarietate arbo
res horū feraces appellationem sibi cōpararunt: q̄q̄ cōgeneres
& ita inter se similes sint, ut distingui, nisi magna difficultate,
nequeant. Mala igitur fulgoris auri æmula, aurenges Gallis:
Delphinatibus & nostris aranges: Italis aranci, parens uulgo
aurengier, & arangier. Quæ ex uiridi in luteum sanguis cum
uulgo citrons, Italis cedri & citroni: arbor citronier. Herbaceo
uirentia colore, limons: Italis limoni: arbor limonier. Prægran
dia instar melonum, orbiculataq; facie turgentia, poncires di
cuntur: arbores ponciers. De his plura apud Ruellium cap.
69. lib. 1. Et nos quoq; singulorum tum fructuum, tum arborū
mali medicæ faciem tuis oculis scripto aliquando ita subici
mus, ut etiam absens, quasi præsens, de illis iudicare possis.

μηλα, *Malus omnis.*

Pomorū infinita genera, sed quæ in tria quatuorve præcipua re
ducī possint: austera nimirum, acida, acidodulcia, & dulcia.
Nomen retinent officinis, Gallis, & nostris: priuatas tamen no
menclationes, aut a locis, aut ab imponentium arbitrio accepe
runt, ut alias explicabitur.

μήρον, *Meon.*

Officinis foeniculus tortuosus: uulgo ignotū. Locis calidis gau
det. Inuenitur hic in agro Valentino: & in Gallia non præcul
a Lutetia copiosissimum apud nostrates prouenit: uulgo tamē
nostrati, anonyminum.

μωρέα, *Mora.*

Mora duā sunt generum, alba & nigra officinis mora: Gallis &

Delphinatibus des meures: nostris amouros: Italis more: arbor
illis meurier: nobis amourier: tum arbor, tum fructus, uulgaris
sunt notitiæ.

μυκητης, Fungus.

Fungi Gallis des champignons: Delphinatibus bracoules: Ita-
lis prignoli: nostris bourgoules: nullius in medicina usus. A-
lia multa sunt fungorum genera, sed plane inutilia ac perni-
ciosa.

μυδς ωρις, Auricula muris.

Officinis auricula muris: uulgo du morton. Italis anonyra.

μυριαν, Tamarix.

Officinis tamariscus: uulgo du tamarix. Italis tamarigio: Copio-
sa nascitur in Narbonensi Gallia, apud nos passim in hortis:
apud Delphinates in sylua Gratianopoli ad orientem posita.
Ad hæc in quibusdam Rhodani insulis.

μυρρινη, Myrtus.

Officinis myrtus: Gallis, Delphinatibus & nostris de la nerte: I-
talis myrto. Duo myrti genera: maior, cui maris nomen: mi-
nor, cui scemina discriminis gratia adaptari potest. Plurima
Lutiæ uisitur in fistilibus uasis. In nostre prouinciæ mariti-
mis tractibus uberime luxuriat.

μωλυ, Moly.

Quid sit syluestris ruta, nisi ea censeatur, quæ passim in agris, tū
apud nos, tum alibi inuenitur, nescio. Scio tamen eam herbā,
quam Lutiæ syluestris rutæ nomine ostentant, moly non es-
se. Audio tamen Plinianum moly (nam Dioscorideum igno-
tum est) in Campania Italiæ inueniri, radicibus eius pedum
triginta longitudinem æquantibus nasci saxosis locis.

ναρδς σπικυ, Nardi spica.

Officinis Græcum nomen in sedis: quanquam illis non infrequē-
ter turpiter imponitur. Nam inuitores quidam ac callidi ne-
bulones hoc a dulterio nardi spicam mentiuntur. Accipiunt
enim superiorem radicis seseleos ererici (quod Delphinates
ceire, Lygures cestre uulgo appellant) partem siccis ac uelut
comantibus staminibus refertam, truncoq; caulis & inferioris
radicis amputatis, macerant, aut modica aqua, in qua dissolu-
ta est rubic maioris radix, respargunt: dein cinamomi decocto
aromatant, sicq; diligenter siccatam pro nardi spica dant ue-
num. Nam hunc fucum mihi nuper detexit quidam, qui eod-
em ipso quotidie multorum detrimento uteretur, Volunt de

Et nonnulli nardi spicam officinarum, non Indicam, sed Syriacam nardum esse.

νάρδος ὀκλίτικη, *Nardus celtica.*

Si doctis creditur, a paucis hodie nota est: quāquam non desunt, qui Gallorum & nostrorum aspice ad Celticam nardum referendum putent, pseudonardum uulgarem lauandulam esse uolunt: uerum nardus celtica in alpium summitatibus prouenit, & a rusticis aspice adhuc nominatur. Et pseudonardi duo sunt genera: mas Italici spigo: Gallis & nostris aspice: foemina omnibus Galliae populis lauande: Italici lauanda.

νάρθηξ, *Ferula.*

His regionibus ignoratur. In Apulia frequens ac copiosa prouenit: uulgatum tamen gentis nomen nullum ex autoribus scire potuimus.

νάπυ, *Sinapi.*

Officinis sinapi: uulgo moustarde, aut uerius, graine de moustarde. Italici senape & mostarda.

ναρκισός, *Narcissus.*

Νάρκισος ὀκρίσις: *Narcissus* Latinis: officinis ignotus. Duo sunt genera: Candidus & luteus: Candidus in mare distribui potest & foemina: utriusq; flos est candidus: sed mari in medio purpureus: foeminae uero, croceus, adhuc in mari narcisso maiora sunt omnia, flos, caulis, folia, radix: in foemina, minora. Ambobus tamen idem nomen. Nam flos Gallis des narcis: Lugduni des ieannettes: Alpibus Delphinatibus (nam in alpium pratis copiosissimus luxuriat) nunc fleur d'oye, nunc gonnette, nunc donnette: nostris courbo donno, quod, more decrepitaram mulierum, caput deorsum inclinet: Aquis sextis tamen, Masiliae, & aliis nostrae provinciae tractibus maritimis, de iudeis, id est iudeae, aut iudaicus flos nominatur. Haec species ubique in pratis uuldis tempore uerno florere inuenitur. In alpiis autem floret mensibus Iunio & Iulio. Obseruatione interim dignum est, ab uno candidi narcissi, praecipue foeminae, cauliculo eodemque loco saepe duos, nonnunquam tres simul flores erumpere: id quod ego ualde, mehercle, sum, paucis ab hinc diebus, admiratus. Luteus narcissus in maiorem et minorem diducitur. Maior paucis medicis cognitus: officinis profus ignotus: Lugduni & locis circum uicinis, uulgo notissimus. Nam quibusdam illorum des ieannettes, aliis des campanettes, aliis des coculz, nominatur. Radice, caule, & folio candido similis est, flos euariat. Siquidem longus est, me,

dia sui parte calathi effigiem representans, crispam in ambu
 tu fimbriatus, appendicibusq; septem in eius medio inclusis, in
 ambitu autem folia sex obrinet, stellæ modo radiata, mollite
 acuta, ab ipsoq; floris calathio paulo infra medium, prodeun
 tia, sup pallida. Floret statim primo vere, nondumq; bene ex
 acta hyemis inclementia: adeo, ut huius flores tum maxime
 appareant, cum candidi narcisi folia e terra erumpere cœpe
 rint. Reliqua omnia illi simillima habet. Minori luteo narcissi
 folia croci insunt: cauliculus quaternum digitorum. Radix
 bulbosa, nucis auellanzæ magnitudine, foris nigra, intus candi
 da, & succosa. flosculus aurei penitus fulgoris, candidi narcisi
 si floribus effigie omnino similis: semen atrum, exiguis si liquit
 lis contentum. floret mense Martio, & Aprilis initio. Nascitur
 duntaxat, q; equidem explorare hætenus potuerim, in nostra
 prouincia, apud Aptam Iuliam, saxosis locis ad occidentem
 urbi adiacentibus: quos patria lingua, q; cauernosi sint, les bau
 mos appellant: in quibus terebinthus idæa, cedrus humilis,
 mcon, thymus, clematis utraq; onitis origanos, asterq; atticus
 maxime luxuriant.

ῥήριον ἢ ῥόδον ἀφῆν, Nerium aut Rhododaphne.

Quid sit his regionib; ignoratur. Fuchsio placet veriũ in Germa
 niæ locis qbusdã inueniri. Audio Italiæ familiare esse, & uul
 go oleandro nominari. notum quoq; iam est in Aquitania.

νυμφίαι, Nymphaea.

Officinis nenuphar. Duo eius genera: alia cãdido, alia luteo flo
 re. ambæ notæ.

ξανθίον, Xanthium.

Lappa minor officinis: Italis lappola minore dicitur. uulgo ano
 nymum: frequens ubiq; in rudibus, urbium fossis, lacunosis
 ac stercoreatis locis prouenit.

ῥιφίον, Gladiolus.

Officinis spatula fegetalis: uulgo Gallorum des espees; flos, Tis
 scis monacuceie.

οἶνον, Vinum.

Varia ac pene infinita sunt uini genera, sed nota.

ἄξιον, Acetum.

Aliud album, aliud rubrum. uulgo du uin aigre. Italiæ aceto.

δρῆς, Laser, succus cyrenaicus.

Verus cyrenaicus ueterum succus, uix habetur. Syriacus officio
 narum beniuiuin aut belzuin; Itatorum belgioino; si doctis creto

est, est qui laferis purior ac nobilior portio uidetur. Est & of-
ficinis asa cognomento foetida, pur oris illius recrementum :
aut certe lafer e Media Syriave allatum, Dioscoridi oleus gra-
uiter, & putorem respiciens. Aëtio ramen lafer a cyrenaico la-
ste separatur, siue quia lafer succus ipse sylphii, non lac esset,
siue, quia laferis appellatione persicâ aut medicum, ut cogno-
bilitiora, & uiribus ac dignitate posteriora, non cyrenaicum, ue-
nirent: argumento inde sumpto, q̄ cyrenaici succi inopiam e-
mendari tradit laferis duplo ca. 40. lib. 8. & ca. 18. lib. 13. Vn-
de constat lafer cyrenaico succo uiribus infirmius esse (quan-
congenger sit) & ob id duplū illius, alterius inopia, ad usus me-
dicos desiderari.

ὀρίγανον, Origanon.

ὀρίγανον Græcis ἢ ὀρίγανον: origanum Latinis. Tria sunt ori-
gani genera: heracleoticum, onitis, & syluestre. Heracleo-
ticum origanon officinis generis nomen seruat: Gallis (ut non
nulli uolunt) mariolaine d'angleterre: Delphinatibus ouriam:
nostris l'herbo de nostro damo, nominatur. Quod in his
regionibus adolefcit, non usquequaque uiribus ipsi ab anti-
quis adscriptis, respondet. Quare onitis origanos aut sa-
tureia commodius eius loco usurparetur. Onitis autem offi-
cinis omnibus ignota: paucis adhuc medicis cognita: nostra-
ti uulgo notissima. Appellatur enim in nostra prouincia pe-
bre d'ase, id est, asini piper: seruato nimirum Græco cogno-
mento, assumpteq; ab acrimonia, piperis nomine. Herba
est pedalis altitudinis, radice capillari, nigra, inutuli, nume-
rosis ramulis ab eadem erumpentibus: folio hyssoi, aliquan-
to angustiore: flore ex dilutissima purpura candido, semine
exiguo, nigro. tota herba gustus est feruidi, unde sibi pipe-
ris nomen adoptauit, odore suauis, fragrantis, & ualde aroma-
tico. floret quasi æstate tota. Nascitur in asperis, aridis & si-
tenticibus ubiq; in nostra prouincia & aliis calidis regionibus.
in frigidis enim nusquam sponte natum inuenitur. Syluestre
origanum quod sit, nondum mihi est compertum. Tragori-
ganum esse uolunt eam herbam, quam Galli l'herbe du ma-
tic appellant.

ὄβυζον, Iuncus acutus.

Iuncus alius holoschœnus, mollissimus & ad uitilla utilisissimus,
qui Latinis marischa, Ruellio autore, dicitur: alius nobis acu-
tus, Græcis: ὄβυζον & tertius melâcranis, quasi atriceps, fra-

etum gerens uuarum coherentium modo. Hoc nihil in ulgi-
nolis locis occurrit frequentius. uulgo ionc: Italis seruato gen-
ris nomine giunco.

ὄροβη, Eriuum.
Officinis Græcum nomen infedit: nostris erre.

ὄροβηχην, Orobanche.
Cuscuta quibusdam est: rustlicis Galliæ tigne: Italis herba lupa,
& coda di leone: alius herba tora. nomen a strangulando lino
lumpfit.

ὄρυζα, Oryza.
Officinis nomen retinet. practicis non paucis ryzum: uulgo du-
ryz: Italis riso.

ὄρχις, ἢ κυνὸς ὄρχις, Testiculus canis.
Officinis testiculus canis, & nonnunquam satyrium, quanq̄ id
minus proprie: Gallis, maxime Parisinis, du satyrium. Italis
anonymos.

ὄρχις σεραπίου, Testiculus serapias.
Triorchis a triplici radice dicitur. Huius duo genera. mas flore
purpureo: foemina uariiegato. officinis ignoti, aut saltem ano-
nymi, in montium pratis copiosissimi. Testiculi præterea spe-
cies sunt illæ plantæ, quas Fuchsius satyrii basilici nomine
describit. nam satyrium radice est bulbosa: illæ radices habet
multifidas, ut aptius inter testiculares numerentur.

ὄτυρις, Otyris.
Est officinarum & Italorum linaria. uulgo ignota: frequens ta-
men ubiq; prouenit.

πανκράτιον, Paneratum.
Radix est scillæ similis, quam scillam maioricam uocant: multo
rum tamen sententia uulgaris scilla uerum paneratum est. Ita
lis scilla minore.

παλιούρι, Paliurus.
Ambigitur inter doctos de paliuro. Quidam Gallorū albe spi-
ne paliurum putant: quidam diuersum sentiunt, q̄ nimirum
uulgaris illa alba spina semen in siliquis minime recoddat. Ve-
rū, si ueteris ac clarissimi autoris Theophrasti de paliuro scri-
pta paulo accuratius in examen adducantur, facillime ueritas
erui, horumq; componi discordiæ poterunt. Siquidem ex ca-
pite 17. lib. 3. de plant. hist. nulli non manifestum ac perspi-
cuum existit, plures Theophrastum paliuri species nouisse, sed
duas præcipue: Alteram cuius semen in siliquis continetur,

quam ignoram existimamus: Alteram uero (ut ipsemet autor est cap. 4. lib. 4. eiusdem historię) cui semen rotundum, rubrū, cedridum magnitudine, aut paulo minus: nucleum habēs nō mandendum, modo acinorum punici mali: & hæc est uulgata Gallorum alba spina, & nostratiū aubrespin. Accedit Dioscoridem fructui paliuri uires exerendi uesicæ calculi asstignare: quæ quidem uires tam manifestis experimentis in alba spinæ uulgaris semine inueniuntur, ut inde uel liquido cōstet, eam a Dioscorideo paliuro diuersam plantam non esse. Sumpto igitur duo paliuri genera: Alterum, quod semen in siliquis recondit, idq; adhuc ignotum, & Dioscoridi intractum: Alterum uulgatis alba spina, cuius fructum Galli & Delphinates poyres saineſt Martin nominant: nostris autem generis, id est, seminis nomenclationem seruat. Meminit & Plutarchus cuiusdam paliuri, ab his longe diuersi: sed is nobis ignotus.

παναξ ἡ ῥόλη διον, Panaces herculeum.

Quid sit, non ita constat, Nam huic conuenit (delineamētis saltem, si non uiribus) ea planta, quam spondilii nomine Luteæ uulgo ostentant: quamq; Gallica plebs panaie appellat. Ea, inquam, ubiq; locis pinguibus & humidis uberrime luxuriat. Inuenitur quædam herba in maritima nostra prouincia, cuius notæ herculeo panaci omnes responderent, si eius caulis lanugine quadam incanesceret. Nam folia humi strata iacent, aspera oblonga, a ficulneis non multum abhorrētia. Caulis rectus, cubitum excedens, inferne candidus, superne luteus, læuis. Flos illi lutens, sphericæ rotunditatis. Radix candida, longa, succo prægnans, gustu feruida. Floret mense Maio, plura non obseruauī. Nascitur in asperis & siccantibus soleq; illustratis locis. Hæc interim non inepte ad Peloponnense seſeli reuocaretur, ut suo loco dicitur. Hercules panax in Apulia & in Apennino plurimū nascitur, sed anonymus apud uulgus est. Reliqua panacis genera ignorātur. Quæ uero Luteræ chironii panacis appellatione falso ostenditur, syluestre sisarum, quod & cheruilla herbariis, officinis baucias, Delphinatibus chiroulo: nostris giroullho dicitur, est.

πενταφυλλον, Quinguesfolium.

Ad pentaphyllum uulgarem tormentillam (quæ Gallis & Delphinatibus tormentille dicitur: nostris autem pene signota est) fere omnes referunt. Quidam tormentillam herbam sui generis faciunt, q̄ septem, non quinq; folia habere oculorum iudic

cio eam conficit. uolunt tamen pentaphylli inopia in usum tomentillam uocari. Alii pentaphyllon in Italia nasci continent, sed uulgo anonymon: & uulgarem faniculā pentaphylli speciem quartam faciunt.

πέπλος, Peplum.

Πέπλος Aetio cum Hippocrate: πέπλος, Dioscoridi: utrunque Latinis: officinis herba incognita. Nascitur in quibusdā maritimis nostrae provinciae locis, sed in eo praecipue, qui uulgo Istres dicitur. in faucibus enim amplissimi, & nobilissimi lacus maritimi est, qui nostro sermone le Martegue appellatur, stadiis plus minus sexaginta, a Masilia urbe antiquissima & clarissima, uersus occidentem solem. Herba est pumilla, portulacae similis, foliis superne uirenibus, inferne suppurpureis, a domestica portulaca minimum ab similibus. Officinis quibusdam nostratibus egregie nota: quibus, ob similitudinem domesticae, portulaca marina nominatur. Est & peplos herba, appellatione ab hac non omnino dissimilis, quam officinae esulam rotundam appellant.

πέπων, Pepon.

Cucumerum generi assignantur pepones: Italis meloni & peponi disti: quorum uaria genera existunt: de quibus lege Ruellii & Fuchsi. officinis nomen retinet. uulgo pompon.

πίπερι, Piper.

Tria piperis habentur genera: album, nigrū, & longū. omnia nota, Gallis poiure: Delphinatibus peure: nostris pebre: Italis pepe. Admonendus est mihi lestor, haberi Lutetiae in plerisque hortis frutes quosdam, quinam plus minus cubitorum altitudinis, caudicosos, ramis plurimis illustres, folio mori, aut rubi idaei (ribes officinae appellant) non amplo, fructu iulorū modo a ramulis per pediculos propendente, ex herbaceo candido, quod piper appellant: fruticibus nimirum eo iam pridē ex peregrinis admodum regionibus importatis. Longi interim piperis inopiam facit album, & albi nigrum cap. 24. lib. 9.

πυρίσπων, Verbenaca.

Duo summa uerbenacae fastigia transeunt, officinis nota, ut apud quas nomē seruent. uulgo uerucne: Tuscis uerminolaca, aliis Italiae populis berbena.

περσέα, Persea.

Ignota his regionibus arbor est, Aegypto familiaris.

περδικία, Perdicia.

Officinarū parietaria est. Gallis paritoire: Delphinatibus espar-
ge: nostris espargoulo: Italis uetriuola: de qua supra in helixine
dictum est.

παιονία, Pæonia.

Duo eius genera: mas, & foemina: illius flores Gallis roses nostre
dame appellantur. officinis herba, pæonia: nostris piouno, no-
minatur. nam copiosissimus est pæoniæ prouentus, in finibus
nostræ prouinciæ & huius Delphinaticæ gentis, in montibus
ignobilis uici, qui nostra lingua les Amergues dicitur: in Gal-
liæ hortis multa quoq; inuenitur.

πετροσελίον, Petroselinum.

Selini multa genera. Hortense: quod Latini apium: officinæ pe-
troselinon: Itali petrosello: Galli psilh: Delphinates perefeilh:
nostri iuerd, nominant. Hipposelinon Latinis equapium &
olus atrum: officinis apium: Gallis & Delphinatibus ache: no-
stris api. Oreoselinon & eleoselinon officinis ignota. Est & a-
liud selini genus, magnum quidem & amplū, quod officinæ
petroselinon macedonicon uocant: cui nulla prorsus ex parte
conuenit descriptio. Apud Delphinates in hortis quibusdam
uistur herba, cui petroselini macedonici historia, q̄q̄ breuis ad
modum, mire ad stipulatur. Ea uulgo l'herbo de la grauello
nominatur. Radicem habet digitalē, non longam, radicis apii
æmulam, uerum duram, lignosamq; (planta nimirum ad se-
minis maturitatem appropinquante) odoratam, gustu acrem,
quiq; diu linguam uellicet, suauem tamē, & ad cheruillæ hor-
tensis gustum nonnihil accedentem. A radice erumpit caulis
cubitalis, aut procerior, teres, geniculatus, inauis, intus medul-
laceus, læuis, uirens, multis alarum finibus concauus: ramulis
e singulis geniculis erumpentibus, inq; alios etiam ramulos di-
ductis. In quorum omnium summitatibus flos insidet albus,
minutulus, sparsus, nulla umbellæ, aut muscari seruata ratio-
ne. Florē illico subsequitur ipsum semen, duobus granulis in-
ter se coherentibus, semini ameos uulgaris simillimum, odora-
tus tamen, initio uirens, post maturitatem ex flauicie pallidus
lum, acre, aroma olens, diuq; os ipsum gustantis, mira odoris
suauitate comendās. folia q̄ e singulis caulibus erumpunt alis, ma-
gna sunt, hortensis cheruillæ foliis similia, aliquoties utrinq;
pinnata, & in ambitu ferrata: & quo magis ad suū caulē acce-
ditur, eo minora sunt. q̄ uero e ramulorum finibus exeunt, par-
ua sunt, foliis hortensis apii effigie similia, pinnata semper, &

per ambitum ferrata. Cæterum quæ e summis exiliunt, minis-
tissima sunt, & quasi foeniculacea, nisi plana essent, & ut cer-
uinum cornu uulgare, perpetuo dentata, floret æstate. Semen
maturefcit circa autumnii initia. Inuenitur in paucis Delphi-
natum hortis (& iam hic quoque nostra cura, ut terebinthus
idæa ac macedonica, philyra, phillyrea, lotus arbor, cedrus
humilis, & rhamni tertia species) diligentiq; matronarum stu-
dio, & seruatur ad exterendos renum calculos. Nam constat
modicam eius seminis portionem tritam, & ex albo uino pos-
tui datam, magnam uim arenularum per urinas exigere. Vn-
de ab effectis uulgus eam l'herbe de la grauelle nominare cõ-
suevit. A hæc certum est huius herbæ semina e Macedonia,
superioribus annis fuisse allata: ut uel hinc probari possit, illã
e genere selini macedonici esse.

πευσεδανον, Peucedanum.

Ad peucedanum meo iudicio reuocari potest ea herba, quæ pas-
sim Lutetiæ, Masfiliensis seseleos nomine, ostenditur: cuiusq;
maximus est prouentus in prato Gentilitio propter Lutetiam:
neq; non in tota Gallia: nam si (ut Ruellio, & aliis doctis pla-
cet) officinarum siler cognomento montanum, Masfiliense se-
seli existimandum sit, e duobus alterum erit necessarium, aut
duo Masfiliensis seseleos statuere genera, aut alteram e plan-
tis illis (quod ueri similis est) seselesi Masfiliense non esse. Ac-
cedit, q; ea planta a multarum gentiũ officinis peucedani no-
mine in usum medicũ uocatur. Succo peucedani usi sunt ue-
teres medici: atq; id circo, si illius copia non adfit, tantum sic-
cæ herbæ, & dimidium sagapeni consiciendum monent, cap.
47. lib. 12.

πηγαρον, Ruta.

Officinæ & Itali Latini nomen usurparunt. Galli & Delphi-
nates da la rue: nostri rudo nominant. Duo rutæ genera: hortẽ-
sis, & syluestris. Syluestris apud nos calidis siccisq; locis co-
piosissime prouenit: quæ autem planta Lutetiæ syluestris rutæ
loco ostenditur, ruta syluestris, saltim ueterum, non est. Satiua
ubiq; in hortis inuenitur.

πίρα, Pix.

Officinis nomen seruat: Gallis de la poix: Delphinatibus peio:
nostris pego: Italis pece. Multa picis genera, liquida, arida,
brutia, cædria, & similes, de quibus copiosissime ac doctissime
Ruellius cap. 123. lib. 1. sui operis de stirpium natura.

πιστάκιον, Pistacium.

Arbor est peregrina, foliis rotundis, capparinis proximis, odoratis, gustu aromatico. Luceiæ uisitur in horto diuæ Mariæ. Fructus Græcis & latinis pistacia: officinis fistica: Italica pistachi dicuntur.

πίτυδες, Pityides, nux pinea, nux picea.

Nomen seruant officinis: uulgo pomme de pin.

πίτυς, ὁ φλοιός, Pini cortex.

Officinis Latinum nomē infedit. Gallis escorce de pin: Delphinatibus rusche de pin: nostris rusco de pin. Hic cortex loti arboris cortici substituitur, si ille desit, cæp. 48. lib. 9.

πλατάνος, Platanus.

Πλάτανος, Græcis: Platanus Latinis officinis ignotus. Duo eius statui possunt genera, ferulis & sterilibus, qui pseudoplatanus discriminis gratia dicitur. Ferax platanus Gallorum paucissimis cognitus: Delphinatibus & nostris ignotus. Hic Lugduni hac forma in horto quopiam spectatur. Arbor est adhuc non procerâ, trium aut quatuor ulnarum longitudine, caudice uirilis tibiæ magnitudine, candida ligni materie, cortice crasso, spadicei coloris, ramis oblongis, a pseudoplatano non absimilibus: fronde uirginea, longo eoque purpureo pediculo nitente: flore racemoso, ex luteo pallido, semidodrantem longo, labruscæ, magnitudine, multis appendicibus, ex pallido in luteum languescens, ornato. In summis illis petiolis mox oriuntur siliquulæ, breues, triangulares, membranosis & pressis uelut corniculis, in tripodis formam, singulis eius angulis adnatis. Floret uere: fructus ex in sensim increfcit: ac tandem maturefcit ad autumnum. Florem ipsi uidimus: & plantam totam. Fructum uero cernere nondum licuit: uerum quæ de eo scriptis mandamus, ab œconomis intelleximus. Audio in Sabaudia montibus inueniri, atq; indigenis platan nominari: id quod a ueritate alienum non uidetur, cum ea planta quæ hic uisitur a Pistacii Gallia populis huc fuerit allata. Habetur & apud Neapolim in hortis quibusdam. Pseudoplatanus autem ubiq; luxuriat, & Gallis du plan: Delphinatibus playe, nostris blaye: Sabaudis uero planou uocatur. Huic folia quoq; uitis insunt, ligni candida materia, cortex crassus, spadiceus, ut ob similitudinem pseudoplatanus non inepte appellari possit.

πολύγωνο, Polygonum.

Duo polygoni genera, mas & foemina. mas Latinis sanguinaria, officinis centinodia, corrigiola, lingua passerina: Apuleio pro serpinaca: Parisinis autem herba sancti Innocentis (quod freques ac copiosum in eo coemiterio luxuriet) nominatur. uulgo anonyum. Foemina officinis ignota. Quod autem in aquis stagnantibus aut pigro lapsu repentibus adolefeat, idcirco Galis pin d'eaue dicitur.

πολεμόνιον, Polemonium.

Πολέμονιον Græcis, Latinis polemonium: officinis plane ignotum, nisi ea planta sit, quam herbarii bosci saluiam, & quaedam Galliarum officinarum ambrosiam nominant. Verum non ausim affirmare bosci saluiam. i. sylvaticam saluiam polemonium esse. Quidam se id nosse prædicant, quorum sententiam nec probo, nec improbo. Quibusdam aliis ruta herbariorum cognomento capraria polemonion existimatur: uerum parum probabiliter. quando quidem omnes illius notæ, ne minima quidem reclamante, asphaltiti trifolio tam ad stipulantur, ut absurdissimum putem eam ad aliud genus reuocare. Sit igitur polemonion ex earum plantarum numero, quæ parum adhuc exacte cognitæ sunt.

πόλιον, Polium.

Duum est generum: montanum, quod officinis nomen retinet: alterum fruticosius, minus notum.

ποταμογέτων, Potamogeton.

Paludibus & stagnis familiaris: officinis & uulgo ignotus.

πολυπόδιον, Polypodium.

Latinis filicula: officinis polypodium. Quercinum laudant, quod raro, herbariorum incuria, utuntur.

μαρούριον, Marrubium.

Duo prasii genera: album, officinis prasium album: Gallis, Latinam nomenclationem usurpantibus, du marrubium tam dici cepit: Italis marthubium: Delphinatibus & nostris corrupta uoce lapsusque facili bon robin, pro eo quod est marrubium, nominatur. Nigrum officinis prasium foetidum, balote Dioscoridis est, uulgo ignotum. Habent & prasium officinarum, cui uiridis nomen indiderunt, albo congener, & uiribus eiusdem præditum.

πόρον, Porrum.

Officina: Latinum nomen seruarunt. Gallis porreau: Delphinatibus porreau & por: nostris porre: Italis porro. Duo eius gene

ra: hortense, & uineale. ambo nota.

πρόπολις, Propolis.

Quid propolis nomine accipiendum sit, ambigitur. Scribonio Largo cera uirginea dicitur. Aliis tamē rudis est & crassa materia in apum officinis nondum cera, odore graui, qua pro galbano ueteres utebantur. Emendari potest eius teneræ inopia, si terebinthinæ, aut, deficiente terebinthina ipsa, picis brutiæ parpondus substituatur, cap 42. lib. 12.

πτελέα, Ulmus.

Officinis ulmus: Gallis & Delphinatibus orme: Italis olmo: nostris oume. Duo faciunt ulmi genera, domesticū & montanū. Italia, ut Ruellio placet, quatuor ulmi fastigia hēt. Est & apud nos arbor montana, quam uulgus nostrum, quasi ulmo congenerē putet, oume teilh appellat. Ea species tilix Latino rum est. De tilia at arborē uariatum sententiis ab antiquis fuit. Dioscoridis namq; φιλλυρέα, q̄ nostri tiliam uerterunt, longe diuersa a Theophrasti (cap. 10. lib. 3. de plantarum historia) φιλυρα, quæ itē nostris tilix nōmē sibi adoptauit, uel sensu iudice, est. Nā Dioscoridis φιλλυρέα, id est, tilia, dubio procul, si notæ omnes diligenter expendantur, ea arbor est, q̄ nostri patrio sermone amelanchyer, fructus at amelancos nomināt, φιλυρα uero, hoc ē tilia Theophrasti, sōgo ab illa intervallo distidere, cuius, uel mediocriter oculato, cōperietur. Siquidē φιλυρας Theophrasti duo summa statuūtur genera: fecundū, & sterile: fecunda tilia scēminæ appellatione dotatur: officinis ignota: Gallis anonyma: Delphinatibus, præsertim mōtanis, notissima: Eā enim uulgata corū lingua terlier, eius at fructus terlis appellant. Sterilis tilia maris nomen obtinuit, Gallis tillet: Delphinatib. teilh: nostris, ut dictū prius est, oume theilh uocatur. Accedit tilix Dioscoridæ (q̄ nostris amelancquier nominari diximus) fructus nigros racematim congestos ac gustu subdulces: tilix at scēminæ Theophrasti (quæ huius generis hominibus terlier dicitur) sorborū colore & figura pene æmulos, gustu (quanq̄ ad summam maturitatem peruenerint) austeros, intus granulofos, semine, ut solanum halycacabum, copioso prægnantes esse. Quæ omnia etiā si reliqua silentio prætereantur, manifestum inter has plantas discrimen ostendere possunt. Sed harum prolixiorē atq; exactiorē, ne longior sim, tractationem in aliud tempus differendam institui. Nūc ad ea quæ sequuntur properemus.

ἄπισ, Filix.

Duo filicis genera, mas, officinis osmunda regalis: Gallis osmunda de. Fœmina officinis nomen seruat: Gallis & Delphinatibus de la feugiere, nostris faugiere: Italis felce dicitur.

πυρέθρον, Pyrethrum.

Pyrethri planta his occidentis regionibus desideratur. Radix in usu frequentissimo est, & nomen officinis retinet, Gallis pied d'alexandre. Habent & herbarii suum syluestre pyrethrum, quod doctonum ferme omnium sentētia, ad Dioscoridis par micam referri debet.

πυρός, Triticum. ἀμύλον, Amylum.

Tritici uaria genera, quanq̄ eius communi nomine omnia semina, quæ in panificium assumuntur, complecti uidentur. Vulgus Gallorum & Delphinatium fromenti: Tusci grano: Longobardi formento, nostri blad & annoño appellant. Amylum officinis, & uulgo amygdum, ideo hoc nomen obtinuit, quia tra molæ usum ac operam fieri solet.

ῥάμνος, Rhamnus.

Trium est generum. Prima species mihi adhuc ignota. Secunda exigua copia prouenit apud Germanum, Delphinatium prope Tinctum ignobilem uicum in sepibus, ubi ab indigenis Pespine de nostre Seigneur nominatur. Tertia, quæ fructum uerticillo similem gestat, & in ambitu membranosum, copiosissima luxuriat in nostra prouincia ubiq; maxime apud Aptam Iuliam, & qua Aptam Iuliam Auenionem & Caballionem itur, & uulgo ab omnibus arnaueau: Italis autem marruche nominatur.

ῥάφανις, Raphanis.

Duum est raphanus generum. Satius, qui Gallis rauæ, nostris & Delphinatibus raiffort: Italis quibusdam radice, aliis rauanello. Syluestris etiam non rari est in medicina usus, quanquã inuentu non usquequaq; facilis. officinis Græcum nomen seruat. Italis ramoraci.

ῥέον πορτικόν, Rheon ponticum Rha.

Verum rha ponticum occidentis hisce regionibus desideratur. Quæ uero radix a septasariis rha pontici appellatione ostenditur, centaurei magni radicem esse, longe plura argumenta conuincunt, q̄ ut pluribus demonstrari nunc debeat. Ruellio & Manardo rha cognomento barbaricum siue sceniticum eiusdem generis & uirium cum pontico statuitur. discrimen tantum

tantum in odore est, q̄ hoc, id est, ponticum in odorū sit: illud autem, præsertim tritum, grauem spiret odorem. Rha pontici si quando non adfuerit copia, centaurii magni radix in usum uocari potest, cap. 57. lib. 8.

ῥηίνωι, πᾶσαι, Resinae omnes.

Resinarum multæ species, Terebinthina, abietina, lariceo, picea, pinea, lentiscina, cui mastiche nomē est, iuniperina, cedria. Terebinthina e Cypro & Rhodo Venetias aduehitur: Venetis in Galliam transmittitur, apud quā terebinthinae Venetæ nomen inuenit. Apud nos quoq; mensibus Augusto & Septēbri uera terebinthina sudare ac stillare conspicitur, neglectaq; plebeiorum & aliorum ignorantia, adhuc manet. Abietina multa in alpibus colligitur, & occiduis his regionibus terebinthinae nomine ostenditur & usurpatur. Vulgus alpinorum appellat biouin: officinae terbinthinam: plebs tormentine. Laticeam cū abietina permisceri suspicor ab his, qui omnia dolo uiriant. Picea huc adfertur in calathis e corticibus arborum (ut fraga reponi solent) contextis. Lentiscina mastiche est. Pinea calidis in locis uisitur, ut & iuniperina. Hanc postremā officinae Arabas secutæ sandaracham nominant, quam a Græcorum sandaracha (quæ chymistarum aur pigmentum rubrū est) diuersissimam esse constat. Resina igitur iuniperi officinis sandaracha & uernix dicitur. Vulgo autem du uernix aut de la glasse. Cedria his locis ignota. Plura de resinis lege apud Ruelliū cap. 113. lib. 1.

ῥόδον, Rosa.

Rosarum tria præcipua genera: Rubrae, candidæ, & ex rubro dilutæ. Hæ postremæ uulgo incarnades, q̄ floridum uiuidæ carnis colorem representent, dicitur. Rubrae nostris rosos encros, Italis rose rosse uocantur: officinis singulæ suum seruant nomen. Vidi ego admodum adolefcens apud Saltam puincia nostræ oppidum bifera, roseta. Nam nihilo minor rosarum puentus autumno in illis habebatur, atq; uerno tempore solet. Habentur & damascenæ rosæ, odore suauissimo ac fragrantissimo præditæ, aliæ albæ, aliæ rubrae: quæ Tulsis damalchine: aliis moschette uocantur. Hic roses de damasc.

ῥόδον ἀφῆν, Rhododaphne.

De rhododaphne supra in nerio dictum iam est. Dissimulandū tamen hoc loco nequaquā est, maritimis nostræ prouinciae tractibus copiosissimum nasci fruticem, cui folia sint amygdalinis

f

effigie proxima, gustu insigniter dulcia, cum salugine quadā
foliorum saluiz modo aspera, glutinosa adeo, ut pressa tenaci-
ter digitis hæreant. Flor. sedit caninis rosas adsimiles, ex ru-
bro dilutos. Floribus succedit semen nigrum, melanthii semini
non dissimile, colore nigrum, figura & magnitudine, pilu-
lis, aut, si maus, corniculis quibusdam auellanarum magnitu-
dinem æquantibus conclusum, collectis hinc inde tegminis af-
feribus, & in unū (ut in pæoniæ fœminæ nucibus apparet) coe-
untibus. Fructici binum ternumve cubitorum altitudo inest, ra-
mi multi, liz: o; cortex asper atq; horridulus. Radix lignosa,
acuta, longa. Plura nondum obseruauimus. Ex his rure, iudicato,
num hæc planta ad rhododaphnen possit reduci: quod ipse
nolim affirmare. Verum, ut te ad eius apud ueteres inuestiga-
tionem incitarem, historiam apposui. Plurima Tholone & A-
reis, & tota maritima prouincia inuenitur. Floret inuente æsta-
te, ac subinde semen profert.

ῥόα, Malum punicum.

Malum punicum triplex: dulce: acidum, & inter ea medium, aci-
do dulce, officinæ malum granatum, a granorum siue aci-
norum multitudine: Galli des grenades: nostri migranos: I-
tali pomi granati appellant. Inueniuntur & syluetria puni-
ca mala.

ῥόβ, Rhus.

Planta quæ sit, a paucis scitur. Fructus seu semen in usu frequen-
tissimo est, officinis sumach.

ῥύπθ, Sordes.

Sordium hodie nullus usus, atq; ob id, in Gallia præsertim, mini-
mi habentur, nec inueniuntur omnino, & balnearū usus apud
nos pene obsoleuerit.

Σαγαπνον, Sagapenum.

Officinis corrupte, ut pleraq; alia, serapinum dicitur.

Σαμύχον, Sampsuchum.

Latinis & officinis maiorana: Gallis & Delphinatibus de la ma-
jolaine: nostris maiorano: Tuscis persa: aliis Italiæ populis ma-
iorana: uulgaris apud omnes notitie.

Σαρκοτὸς ξύλων, Caries lignorum.

Caries illiusmodi nostris courosson: Italis tarlatura di legno, di-
citur: Cariem experiri courosson: Delphinates chironnar.

σαρκόλλα, Sarcocolla.

Officinis & Gallis nomen retinet.

Duplex est satyrium: trifolium & erythronium: neutrum officinis satis notum, ut quæ testiculi canis speciebus, quem satyrum abusive uocant, loco satyri utantur. Addunt recentiores genus tertium, quod basilicum cognominant. Exiguum, flore saturata purpura urente, cauliculo quaternum digitorum, aut paulo altiore, radice in manus effigiem conformata: unde Avicennæ digiti citrini: officinis autem palmæ Christi cognomen accepit: quanquam palmæ Christi appellatione ricinus herba uulgo intelligatur. Huius duo genera. Purpureum, quod iam diximus, minus, quod mas dici potest: & uariiegatum, aliquanto maius, femina. In classes tamen testicularium aptius relegabuntur, ob dissimilitudinem quam habent cum uero satyrio. Hoc montes præcipue amat, alpium indigenis minime ignotum. Vidi ego postremis annis uerum satyrium in montibus Delphinatum: radice bulbosa, cui gallinacci fere magnitudine, foris ruffa, intus candidissima, succosa, gustus suauis ac prædulcis: foliis lilii, caule dodrante altiore, læui, terete: flore pyramidali ac pene rotundo, ex saturata purpura candicante, quæ tamen calathodem uulgaris lilii effigiem non representaret. Floret mensibus Iunio & Iulio. Semen, quia maturum tum haudquaquam esset, non obseruavi. Copiosissimum adolescit in alpiibus; & in eo Delphinatus monte qui ex omnibus, quos unquam uidi, herbarum medicarum feracissimus est: patria eorum lingua Chironno uocatur, nec procul a Dia urbe ad præpentiones est. Nam, præter satyria, illic uidentur testiculares omnes, gentiana utraq; sefeli tum Masiliense, tum Creticum a contra: liliium purpura scens, & candidum syluestre, lunaria minor (quæ eorum lingua l'herbo de la route nominatur) chamaeleones, asarum, carui, petasites, narcissus candidus, centaurium minus utrunq; bistorta, oxycantha, anagryris, & alia innumera quæ recensere longissimum esset. Distat & ab hoc monte uersus orientem solem miliaribus circiter octo, planities amplitudinis admirandæ, aquis abundans, mote excelsissimo ab oriente: locis præruptis & plane inaccessibleis a septentrionibus & occasu, saxosa uero planities a meridie circumscripta: cuius angustissimum ingressum elegantissimus fons exornat. Eripriata gentis lingua les pres de cheualieres nominatur, & monti inaccessio (quem rustici indigenæ l'ajgulle appellant) admodum uicina est. In quam, inquam, planitiem si quis stu-

dio simplicium adductus, concesserit: illi simplicium (& maxi-
me seseleos Cretici, quod illic, si usq̄ gentium aut locorū, co-
piosissimum & pulcherrimum luxuriat) copiam, uarietatem,
nobilitatē, raritatem, & in his diuinam prouidentiam admira-
ri licebit: quæ loca tam deserta, tam inuia, & quasi mortalibus
inaccessa, tanta herbarum preciosissimarum uarietate atq; u-
bertate locupletarit.

Σέλινον, Apium.

De apio supra in petroselino diximus.

Σέρις, Seris.

De seride copiosissime in chichorio dictum iam est.

Σέλινι, Sefeli.

Σέλινι Græcis: Sefeli Latinis. Quatuor sunt & inueniuntur sefe-
leos genera. Massiliense Stoechadibus insulis, & maritimis no-
stræ prouinciæ tractibus familiare: necnon in albis, & omni-
bus Delphinatium nostrisq; montibus frequens ac copiosum:
officinis silet montanum: uulgo alpinorum sive montan. Quod
Fuchsio Æthyopici seseleos nomine pingitur, iã dictis in mō-
ribus, albis nimirum, copiosum prouenit: inuentu & cognitu
(si quis uigilantior fuerit) non difficile. Aut uerius Æthyopi-
cum (quia in alio multæ notæ reclamant) sefeli eam plantam
dixerim, quam Lutetiæ, in hortis quibusdam, parum cōsulto,
pro terebintho ostentant. Cuius, inquam, largissimus est pro-
uētus, propter Druentiam, rapacissimū nostræ prouinciæ flu-
men, saxosis locis, iuxta Orgonum Caballioni proximum op-
pidum. Siquidem delineatio uniuersa illi fauet, nulla reclamā-
te nota. Nam frutex est binum renumve cubitorum, caudice
digitali, flagellis cubito longioribus, iunctoq; crassioribus ac li-
gnosis, folio domesticæ oleæ, nigriore, molliore, & ad pericly-
meni folia satis accedente. Flores in ramorum cacuminibus infi-
det luteus, speciosus, circinnatæ (ut cepæ porriue flores) rotū-
ditatis. Semen foeniculo crassius, nigricans, densum, solidum,
& feruentis gustus. Radices ualidæ, in profundum astæ. Vul-
gatum nomen mihi nondum scire licuit. Floret mense Junio
& Julio. Semen maturescit Autumno. Nascitur Orgone &
Celone, oppidis nostræ prouinciæ, aridis, saxosis, & macilentis
locis. Peloponnense, in maritimis nostræ prouinciæ luxuriat,
folio cicutæ latiore, crassiore, subsæpero & contrectatu ingra-
to, nullis tamen spinis horrido, humi strato. Caulis illi inest re-
ctus, cubitalis, aut procerior, foeniculæceus, prope terram can-

dicans, a medio sursum uersus auri fulgore nitens, læuis ac de-
 pilis, tereti forma. Summo cauli insidet umbella, orbiculata
 plane rotunditatis, floris Æthyopici æmula, flos luteus. Ra-
 dix subest longa, recta, crassitudine digitali, teres, succo præ-
 gnâs, candida. Floret mensibus Maio & Iunio. Plura nondū
 uidi. Nascitur in montibus & collibus terrenis mari propin-
 quis, & aliquantum remotioribus, calidis tamen & sitientibus
 locis, & in humidis nonnunq̃. Tuto interim hanc plantam
 inuenies in agro ignobilis cuiusdam uici nostræ prouinciæ, q̃
 uulgo Meunos appellatur: secusq; uiam est, quæ Tholone ur-
 be maritima Sanctum Maximinum ducit. Vulgi nomencla-
 tionem non didici. Ex iam dictis itaq; tibi constare potest, hanc
 quam depinxi plantam, uerum seseli Peloponnesi esse. Quar-
 tum est Creticum, quibusdam tordylium, Paulo gordylium
 officinis, & medicis ferme omnibus ignotum: Fuchsio cog-
 nitum & belle depictum. Hoc Lygures & Hispani ceistre: al-
 pini Delphinates, Sabaudi, & qui agro Pedemontano sunt
 uicini, de la ceitro nominant. Herba fruticosa est, dodrantalis
 Dioscoridi (nos tamen pinguibus locis cubitalem frequentis-
 sime in alpiibus uidimus) radice crassa, lōga, buxæ, aut ex bu-
 xeo candida, omnium maxime aromatica, gustu acri ac sua-
 uissimo: folio foeniculi, tenuiore tamē & ferme capillari. Cau-
 lis rectus est, palmo, aut cubito nonnunq̃ longior, in summo bra-
 chiacus: umbella coriandri: flos lactei candoris. Semen primo
 ex rotunditate oblongum, & quadantenus angulosum, quod,
 ubi exacte maturuit, in duo ueluti scutula scinditur, gustu fer-
 uidum est, odoratum ac iucundum. floret æstate. Semen ma-
 turefcit, in alpiibus, circa finem Augusti. Herba tota tante pro-
 fecto suauitatis, ut si æstiuis ardoribus euellatur, & confracta
 manibus atretetur, uix aliud sis multo tempore palpaturus,
 quod tibi Cretici seseleos inusitatum, & uix fatis explicabilē,
 suauitatem non respiciat: id quod ipsi frequentissime sumus ex-
 perti. Nascitur, ut dictum est, in alpiibus ubiq; nulli non e ple-
 be notissimum.

Σησαμον, Sesamum.

Sesami planta non ita multis noia est, semen officinis sisamū di-
 citur. Italiæ anonymon.

Σιδηριτις, Sideritis.

Sideritidis tres spēs Dioscoridi statuuntur: ex quibus prima tan-
 tum cognita est, & officinis tetrahil aut herba Iudaica nuncu-

patur : reliquæ species ignotæ : quanq̃ non desint qui uulgarem carpentariam, Gallis miculæ uault qu'or, dictam, ad fideritin referendam putent, quorum sententia explodêda prorsus uenit.

ακτα, Cucumeres.

Cucumeris fatini multæ species, officinis nomen seruant, uulgo concombres: Tu scis cedriuoli: Longobardis cocomeri.

ακτωρ ἄπριον, Cucumis syluestris.

Cucumis syluestris Latinis nomen seruat: officinis cucumer asininus: Gallis concombre sauuaige: Italis cocomero saluatico, nostris cocourmasso. Succus eius Græcis, Latinis & officinis elaterii nomen inuenit.

αλαφιον, Lasepitiium.

Quorundam opinione officinis & uulgo osteritium: quibus nequaq̃ probatur eorum sententia, qui herbam quæ ab herbariis, nunc imperatoria, nunc angelica, nunc sancti spiritus radix nuncupatur, eandem cum laserpitio existimant: ut quæ foliorum effigie a sypthio diuersissima, uel sensuum iudicio ac testimonio appareat. quâdo quidem hoc folia uulgaris apii, ex pallido in luteum languescencia, caulem ferulaceum hêt: illi at sub nigra folia, per ambitum ferrata insint: caulis concavus, flos ex purpura candidus: (his tamen regionibus candidissimus.) Veruntamē, cum in floribus, semine, caule, radicibus, & quod omnium præcipuum est, facultatibus ipsis, tam inter se consentiant hæc plantæ, ut nullum, aut minimum salte, statui discrimen possit: non erat, meo quidem iudicio, cur ob tantillam foliorum diuersitatem, plantæ inter se alioqui similitudine distingerentur, notamq; tanti discriminis subirent. Nam si radix utriq; foris nigra intus candida, aut uerius buxei scoloris, semen latum, foliaceum, flos candidus, facultates omnino eadem: qui obsecro, exigua illa foliorum uarietas, & dissimilis utrunq; effigies, congeneres plantas, genere diuersissimas efficere poterit? quid? non ne utriq; folia sunt in ambitu serrata? non ne oblonga? sed illi quadantenus nigricant, & septicarpito diuisa: (nam medius pediculus folium in tria dissectum: laterales singuli singula in duo distributa folia sustinent) huic ex luteo sup pallida, & (nisi regiuerlari consilium est) in septenarium quoq; numerum quodammodo dispensata. Sumptopro igitur duo Europei laserpitii summa fastigia: alteru, cui apud uulgos & Germanicas officinas osteritii nomen insit: alterum

uero quod Gallicis officinis & herbariis imperatorie, angelica,
aut sancti spiritus herba: uulgo autem Delphinatium alpino-
rum alegros nuncupetur. Vtraq; species Parisiis in horti uisi-
tur: prior tamen in alpiibus inuentu rarior: posterior nullibi gen-
tium aut locorum copiosior. Sed hæc alio loco accuratius de-
monstrabuntur. Nam quia hic specierum diuisionem omisit:
ille plantas genere easdem, diuersas esse uoluit: nos generis (ut
ita dixerim) identitate seruata, speciebusq; exacte distinctis,
eorum discordias componemus.

σίον, Simon.

Ignoratur.

σίον, Lauer.

Officinis berula uulgo de la berle. Sic enim metathesi syllaba-
rum pronunciatum.

συσμβριον, Sisybrium.

Sisybrii duo genera. prius officinis balsamita: uulgo du cre-
fcon: Italis cressione. Alterum, quod & cardamines, a nastur-
rii odore, cognomen tum accepit, officinis nasturtium aquati-
cu n, Senis autem Italiae urbe gorgolestro dicitur.

σκαυδ'ιξ, Scandix.

Quidam uolunt Romanis aciculam dictam fuisse. Quid tamē
sit ignoratur. Dioscoridea enim breuitas eam nobis ignotam
reddidit.

σπίλλα, Scilla.

Officinis squilla marina, quanq̄ & pseudoscilla alibi pasim in-
uenitur. uulgo nostratum cebo marino, Italis scilla.

σκολυμο, Carduus.

Scolyi meminit Theophrastus ca. 4. lib. 6. hist. plāt. meminit &
Dioscorides. Ex quorū scriptis uix aliud elicere possis, q̄ Theo-
phrastum de hortensi (qui Italis carcioffi; Longobardis archi-
chiuchi; nostris carchoffes; Gallis & Delphinatib; artichaultz,
nominatur.) Dioscoridem uero de erratico (qui Italis, a ui co-
gendi lactis, presura: Gallis autem chardonnete, dicitur) fuisse
locutum: ut in cinare mentione dictum fuit.

σκόρδιον, Scordium.

Officinae seruata Græca nomenclatione, multis sæculis puden-
do nimis errore ophioscorodon rudi plebeculae obruserunt.
Nunc iam tamen uerum scordium nosci cepit: In hortis si-
quidem Parisiis frequens inuenitur. Adhæc propter Gra-
tianopolim Allobrogum ab occidente, & in nostra prouincia

passim, maxime Tholone iuxta mare, luxuriat.

ακροπόδον, Allium.

Duum est generum, hortense, & syluestre. Syluestris duo genera. Nam aliud est folio latiore, oblongo, molli, uirentissimo, flore albo, capitello paucioribus glebis conformato: radice non admodum bulbosa, candida: syluis umbrosis gaudet, & Plinio atq; herbariis allium urfinum dicitur. Aliud in excelsis ac nudis montibus luxuriat, ab aquilone, hortensi simile, nisi minus, nomen seruat. Gallis aith: nostris alhet.

σμύρνα, Myrrha.

Officinis myrrha: uulgo de la myrrhe.

σμύρνον, Smyrniūm.

Σμύρνον Græce: *Smyrniūm* Latine. Duo eius ex Galeni lib. 8. simpl. sententia genera: Alterum, quod a quibusdam agreste hipposelinon uocari commemorat: non autem, ut quidam perperam interpretatur, hipposelinon syluestre a quibusdam uocari *smyrnon*. Id officinis lybisticum: Gallis leueche: alpinis Delphinatibus, nostra etiam memoria, *api*, nominatur. Est & aliud *smyrnon* Amalno monti familiare, quod olim Cilices petroselinon cognominabant. Id in Italia copiosum inuenitur: uulgoq; cur autor est Manardus epist. 24. li. 9. alexandriū, quasi olusatrum (sic enim Romæ Galeni ætate uocabatur *smyrniūm*, ut ipse testis est lib. 2. de aliment. facult.) & Florentinis macerones, appellatur. Ea quoq; species iam hic Lugduni, & apud Delphinates, omnibus nota: uerum illic alexandre & alexandrine: hic macerons a quibuslibet uocatur. Ambæ plantæ in hortis habentur, & iam dictis nominibus uulgo cognite sunt.

σνύχθ, Cicerbita.

Officinis rostrum porcinum, & pastus leporis: nostris de cardelos: Gallis, a lactis, quam reddit, copia, lacteron: Delphinatibus lacheiron: Italis cicerbita, nominatur.

σπάρτον, Genista.

Spartium quod a Dioscoride pingitur, genista est: sed ea, quam Galli genest, nostri genesto fero, Lugdunenses geneste de florence, Itali genestra, appellant. Est & iuncus quidam Hispanicus, qui, quia funibus, rudentibus ac ficariis corbibus confectus sit accommodus, a quibusdam ad sparti genus alterū reuocatur: uulgo autem sport, & ficariæ corbes ex eo confectæ: *spartins*, quasi spartins, dici solent.

στάκη, Stacte.

Doctorum sententia officinarum styrax liquidus, veterum stacte est.

σταφιλίνθ, Pastinaca, Daucus.

Duo pastinacæ genera: hortensis, quæ officinis pastinaca: Gallis carrote: Delphinatibus pastenade & pastenaiye: nostris pastenargo: Syluestris quæ & daucus appellatur, de quo suo loco dictum iam est. Quorundam tamen sententia: pastinaca sativa candida: erratica autem carne est purpurea.

στοιχάς, Stoechas.

Officinis stoechas Arabicus: plebi nostræ maritimæ morranilhi. Citrinus officinarū stoechas elychnisum Dioscoridis & Galeni amaranthum a doctis pene omnibus censetur, ut in amarantho dictum est.

στράβιον, Struthium.

Latinis radícula & herba lanaria dicitur, putatur esse officinarū saponaria. Alii uolunt esse ignotum.

στύραξ, Styrax.

Officinis, mutata una litera, storax dicitur. Duo faciunt styracis genera: Liquidum, qui doctorum opinione myrrha stacte est: Siccum, cui calamitæ nomen indiderunt, & his uetus styrax existimandus est. Siquidem Arabes duum styracis generum, Greci autem unius duntaxat meminerunt.

σταφυλή, Uua.

Uuarum innumere species, quæ ab imponentium arbitrio uariis nomina acceperunt, officinis nomen retinent, uulgo raisin. Italis uua. Vnde nostri principis & innocentioris uuarum species emphasticon nomen semper retinuerunt, eam uti aut unio, id est, uuam appellantes: Eam speciem Delphinates pachurelle nominant.

σύκα, Ficus.

Ficum ex uariis antiquorum scriptis infinita genera obseruauit & annotauit Ruellius, ad quem breuitatis studio te remitto. Officinis Latinum nomen infedit, uulgo figues.

σύμφυτον, πετράιον, Symphytum.

petræum.

Herbariis bugla: Gallis du bugle, nuncupatur: quanquã in hæc usque tempora non defuerint, qui herbam Fuchsio prunellam dictam, ad petræum symphytum referendam, nec id satis cõsulto, existimariunt. Est & symphytum magnū, quod officinis

consolida maior dicitur, huic flos est albus, & ex purpura dilutus, Symphytum medium est officinarum consolida media, uulgo des marguerites, Restat minimum, quod & bellis dicitur, consolida minor: uulgo Gallorum des pasquetes: Delphinatum & nostratum de marguerites.

συκομορα, Sycomora.

Fructus sunt Ægyptiæ ficus, si Theophrasto credimus, his regionibus non habentur.

σχοινον ὀθαμνον, Lentiscus.

Σχοινον Græcis: lentiscus Romanis & officinis: Gallis & Delphinatibus ignotus: nostris lentiscle: Italis lentisco. Plurimus in maritimis nostræ prouinciæ tractibus a dolescit, frigida loca natura horret. E lentisco refudat mastiche, sed apud Chiū, Rhodum, Cyprium, Cycladas in insulas, Ægyptium aliaq; calidiora loca. Apud nos enim nulla colligitur, quæ locus ob remissorem (si cum prædictis conferatur) calorem refudationibus, quæ illa, minus sit aptus.

σχοινον ὀσπρον, Iunci odorati flos.

Officinis corrupte omnia pronunciantibus squinantum dicitur.

σχοινον λευκον, Iuncus leuis.

De iunci speciebus supra dictum est.

τερβινθος, Terebinthus.

Τερβινθος ἢ περμινθος Græcis: terebinthus Latinis: officinis & Gallis ignota. Tria sunt Theophrasto & Plinio terebinthi genera. Syriaca mascula ac procerâ, Idæa & Macedonica breues. Syriaca his regionibus ignota est. Idæa ac Macedonica, quæ breues sunt & foeminæ, multis sunt notæ. Alteri enim fructus inest lentis magnitudine & figura, & folium prope cappari simile, uerum longe maius. Alteri uero racemosus, piperis magnitudine, primo uiridis, dein rubens, postremo nigricans, resinosus furfurosusue, folia angusta, oblonga, lauri æmula, in uersus, ut forbus, digesta, cui apud nos petelin uulgatum inest nomen: prior autem a rhus Latina feminis appellatione Rhus nominatur. Frequens utraq; apud nos luxuriat, & iam dictis appellationibus uulgo est notissima. Quæ autem planta Lucreti Parrhisiorum inconsulto pro terebintho ostenditur, non terebinthus, sed seseli Æthyopicum est.

πευθλον, Beta.

Vulgaris est notitiæ. Officinis Latinum nomen inest: Gallis

de la poyree : Delphinatibus de reparas: nostris bledo : Italis
bietola, nuncupatur.

πεφρα, Cini omnis.

Nomen retinet, uulgo cendre.

τιλις, Fœnum Græcum.

Officinis foenugræcum. uulgo du fenegræc corrupte pro foeno
græc.

τιθυμαλλοι, Tithymalli.

Septem tithymalli genera. Characias, qui hodie passim ab her
bariæ rei studiosis amygdaloides: quibusdam es purge: Gallis
reueille matin, dicitur, eiusq; in syluis largissimus est prouen
tus. Paralios peculiariter reueille matin. Cyparissias passim
inuenitur, & officinis tithymallus coronatus: Italis herba mo
ra, nominatur. Reliquæ species non ita cuius notæ. Tithy
mallorū genera nota Delphinatibus thymaner: uulgo nostratium
de choufelo, a lactis dum franguntur ei aculatu, uocatur:
qua appellatione lathyrides plerunq; comprehendunt.

τραγακανθον, Tragacanthus.

Officinæ uitiosis pronunciationibus assuetæ dragagathum, aut
adhuc ineptius draganthum appellant.

τριβολος, Tribulus.

Duo tribuli genera. Palustris, officinis ignotus: Galliæ rusticis
chaustaigne d'eaue. Terrestris, qui esse putatur herbariorū cal
citrappe: Gallorum chauchetrappe: nostratium caucotreppo,
aut auruolo.

τριφυλλον, Trifolium.

Τριφυλλον ἢ ἄσπάλτεον Græcis: trifolium Latinis & officini
nis. Duorum habetur generum. Pratense officinis trifolium:
Gallis tresle: Delphinatibus & nostris triolet. Odoratum siue
aspaltite, paucis adhuc medicis notum, Fuchsis cognitum &
elegantè depictum: officinis. ut quidam uolūt, trifolium odo
ratum, quanq̄ illis ignotum suspicor: Italis, quantum conie
ctare licet, lauaneſc & galega: herbaris ruta capraria: nostris
l'herbo de la cabriero, nominatur: ut hinc cōſtet rutam capri
niam herbariorum uerum trifolium odoratum esse. Nam eius
folia, dum primum erumpunt, rutam olent: ubi uero adole
uerint & æſtate grauem ac uolentum bituminis odorem ſpi
rant: maxime, ſi digitis atterantur, aut uulſe herbæ inter lapi
des confringantur. Accedit notas trifolii aſpaltitis omnes tam
ape nostratium caprariæ reſpondere, ut nulla ita in contra

riam adduci possit, quin perpetuo, ad stipulantibus eisdem omnibus, capraria nostræ provincie uerum trifolium aspaltere existimanda sit. Siquidem nostratium capraria supra cubiti altitudinem attollitur, uirgas habens tenues, iuncas & nigras, unde ramulares nascuntur appendiculæ: in quibus singulis terna exeunt folia loto trifoliz aut meliloto similia. Iis receter enatis rutæ odor inest: adultis autem, bituminis, idest, odor grauis, fortis ac sua acrimonia sensum feriens. Florem edit purpureum aut ex purpureo cæruleum, agglomeratum. Semē quad antenus latum, subhirsutum, ex altera extremitate exsertum. Radix tenuis, longa, ualida. Ex quibus notis est perspicuum nostratium caprariam esse odoratum ueterum trifolium. floret ineunte æstate. Semen maturescit augusto, & septembri decidit. Nascitur ubiq; in nostra provincia, uulgoq; Pherbo de la cabriero dicitur: & in aliis regionibus calidis, in frigidis autem nullq; sponte nature nasci constat.

τρώχρον, Solanum.

Solani multa genera. Hortense, officinis solatrum & morella: cuius duo genera faciunt: candidius alterum: alterum ad nigredinem magis tendens. Halycacabum, cuius duo genera habentur, nam aliud simpliciter nomen retinet: & officinis al K e K e gi: Gallis (communi cum aliis rebus multis appellatione) baquetnauldes & cocrette: Delphinatibus bonne bue: nostris de bons hommes nominatur. Alterum recentis notitiæ, quod discriminis gratia peregrini nomen obtinuit, uulgo parisino pois de merueilles, ob elegantiam illius fructus dici cœpit. Habetur iam & his regionibus multis locis in hortis, Tertium somniferum, paucis adhuc notum: tractibus maritimis tum mediterraneis, tum occiduis frequens. Nam apud Niceã puincie nostræ conterminam, maximum eius prouertum saxosis locis uidere est: tum in Gallia apud Turonenses & Rochellanos, Est & manicum, de quo inter doctos ambigitur. Quidã enim uolunt eam plantam esse, quam hodie Lutetie solani manici nomine ostendunt: quidam contrariam sententiam tuerentur, ut cunq; tamen res habeat, negari non potest, quin ea ipsa herba solani (crediderim autem ego somniferi) species quæpiam sit. Quod autem solani lignosi nomine uulgo ostenditur, circæa Dioscoridis existimatur. Quidam tamen solani genus esse uolunt, ea planta Italica herba bella donna nominatur.

Ἰακύνθου, Hyacinthus.

Ἰακύνθου ὁ Græcis: Hyacinthus Latinis: officinis ignotus. Tria sunt hyacinthi summa fastigia. Purpureus, cæruleus, ex candido pallidus. Purpurei Dioscorides meminit, reliquis duobus intactis. Cæruleū agnoscunt rei herbariæ studiosi. Is Galilis oignōs des boys & uasiel nominatur. Cæruleum hyacinthum esse, confirmatur ex Philostrati lib. 3. de uita Apollonii, his uerbis. Arbor Indica lauro similis, siliquam calycis in star formatam, mali punici magnitudine, profert. Siliquæ autē pomum inest colore cæruleum, ac ueluti pulcherrimus hyacinthus: gustatu uero suauissimum omnium, quæ in illo monte nascuntur. Hæc ille. Ex quibus colligitur esse & hyacinthū, cuius flores cærulei sint coloris. Est & tertium eius genus floribus pallidis, & in singulis foliorum floris summitatibus ex cædido pallidove herbis, ut macula lentis magnitudine uniuersis inculpta uideatur. Omnibus solum inest porri, minus tamen, radix bulbosa, candida, sacco prægnans. Primum genus crediderim parum notum esse. uolunt tamen nonnulli cepam caninam, quæ Italis cepolla dicitur, esse primā hyacinthi speciem. Quorum sententiæ (etsi reliqua omnia non male cōueniant) reluctari uidetur, quod eius flores nostris coculz disti, nunquā pendere deorsum appareant, quod in hyacintho cum primis requirit Dioscorides. Secundum in syluis frequens: in quibus, uerno tempore: & in admodum umbrosis locis, æstate, cæruleos flores emittit. Postremum in hortis Lugdunensibus uisitur, & uulgo (communi cum aliis multis floribus nomenclatione) des campanettes, nominatur. Primus hic flori, post ingentia hyemis frigora, erumpit, odoris non insuauis: qui tamen promptissime marcescit, & minimum temporis durat: quod siccatas (expertus loquor) longo tēpore in sitam ac uere suauem odoris gratiam seruat.

Ἰδαρυ, Tubera.

Gallis des truffes: Italis tartuffi: Delphinatibus & nostris tartifles, nullibi gentium, opinor, eorum maior uberiorve prouētus quā apud Delphinates.

Ἰδρῶπιον, Hydropiper.

Officinis eupatorii nomen falso multis sæculis obtinuit, doctis hodie cognitum, & nomen seruat.

Ἰοσσυάμι, Hyoscyamus.

Tria hyoscyami genera, album, flauescens, & nigrum, officinis

iusquamus: Gallis hannebane. Primi generis usus frequens.
reliquæ species improbantur.

ὕπερινον, *Hypericum.*

Duo eius genera. terreſtre, omnibus notum. officinis hypericum,
& Italis perforata. Gallis mille pertuis: Delphinatibus ruche-
ran: noſtris herbe de la ſainſt Iean. Aquaticum caule quadra-
gulo, crasiuſculo, cætera terreſtri ſimile, in aliarum margini-
bus frequens: officinis & uulgo ignotum.

ὕσσωπον, *Hyſſopum.*

Duo hyſſopi genera, hortenſe & montanum. Hortenſe officinis
hyſſopum: uulgo hyſſop: Italis hyſſopo, montanum in regio-
nibus calidis frequens, & odore fragrantiffimo præditum, no-
ſtrisq; uulgata appellatione meiranno nominatur.

φασῆλι, *Lentes,*

Duum ſunt generum: maiores & minores. officinis lentes, uulgo
lentihes: Italis lenticie. Apud noſtros Græcæ lentis appella-
tionis ſcomma in hodiernum uſq; diem eſt relictum. Appel-
lant enim ineptum & nullius precii momentive hominẽ phac-
quin, id eſt herbetem, ineptum ac lentis pabulo dignum.

φασῆλις, *Lens paluſtris.*

Officinis lenticula aquæ nominatur, inuentu ubiq; facilis.

φασῆλιοι, *Phaſeli.*

Dioſcoridi hortenſis ſimilax appellantur. noſtris phaſioux: Italis
fagiuli.

φλῶμυθ, *Verbaſcum.*

Multa habentur uerbaſci genera. Album cui foemina: nigrum
cui maſculi nomen ineſt. Vtrunq; officinis caſpius barbaſcus.
Candidum autẽ Gallis du boulhon blanc, noſtris de torchos.
Hæc duo uulgo nota ſunt. Eſt & tertium uerbaſcum anguſtis
foliis, oblongis, fragilibus, ex herbeo nigricantibus, flore al-
bo, aut pallido, calathi formam repreſentante, caule recto, fo-
liſo, cubitali aut ampliore, in ſyluis frequens, anonymum ad
huc, & officinis ignotum. Quartum illud genus, quod mar-
thubio ſimile facit, uulgaris ſtachys eſſet, niſi ea ſubrubro flo-
re prædita ſpectaretur. Triſalis ſiue lychnitis, quæ ſit, ignora-
tur. Ad phlomidẽs referunt uulgarem herbam, quæ quibusdã
herba ſancti Petri, aliis herba paraſiſis, omnibus ſimul prima
la ueris (quanq; primulae ueris appellatione, ſcio bellides, id
eſt, primo uere erumpentes margaritas, quæ ſunt Gallorũ paſ-
quetes, intelligi a quibusdam & uocari) nominatur, tum eam

quæ odorata est, tum quæ odore caret, Putant etiam nonnulli ad phlomidis referenda. Nam herbam, quam Fuchsius uero niceæ foeminæ nomine depinxit: quam, inquam, nostrates cor uolo blanco nominant, quæq; nulli ex uulnerariis herbis est dignitate secunda.

Φίνξ, Palma.

Arbor est transmarina, saltem quæ fructum parit: cuiusq; fructus ad nos importatur. Is officinis dactylus: uulgo dates solet nominari. Quæ autē in Italia, Lyguria, & nostra prouincia adlescit, sterilis est, palmaq; uulgo nuncupatur.

Φβ, Ρβυ.

Dofforum omnium testimonio officinarum ualeriana est, quæ in maiorem & minorem distribui solet. In Gallia & Delphinatu frequens. Apud nostrates in hortis tantum inuenitur. Vnde eam minus calentibus delectari, & in eis sponte nasci constat. Vulgus iam ualeriane eam appellat.

Φυκθ, Alga, Fucus.

Maritima prouincia uulgo nominat, eaq; stercoreandis uineis pro fimo uitur. Italia alga.

Χαλβαρη, Galbanum.

Officinis galbanum. Vulgo garbanc, nostris bon gaume.

Χαμαδρυσ, Trixago.

Officinis Græcum nomen in sedit. Gallis & nostris germandree: Delphinatibus gelimandry: praticis non paucis germædrea. Italis calamandrina.

Χαμαιλία, Chamælea.

Χαμαιλία Græcis: Latinis chamælea: recetioribus, ut autor est Ruellius, oliuella: officinis mezereon, Arabum more dicitur. Sed interim non est hoc loco silentio dissimulandum, quæsdā officinas ausu, mehercle, parum sobrio thymæleam pro chamælea usurpare. Nam chamælea (cuius ramum Viennæ Allobrogum, apud doctissimum Guidobaldū, medicum, illi ex Italia allatum, uidi) foliis est oleæ domesticæ, minoribus tamen aliquanto, & aspectu incano aut subcineritio. Mezereon autem, quo utuntur officinæ, foliis constat angustis, oblongis foliorum lini hortensis æmulis, numerosis, crassiusculis, summos ramos præsertim uestientibus, gustu uiscoso gummosoq; ac non uulgariter acris: flagellis cubitalibus aut longioribus, multis ab una radice erumpentibus: flore exiguo, candido, copioso: fructu primum uiridi, cum autem maturuit, rufescente.

bro, in yri fere magnitudine. Quæ notæ omnes faris arguunt eam plantam, id est, officinarum mezereon, non chamæleam, sed thymæleam esse. Floret mense Maio. Semen maturefcit mense Julio & Augusto. Copiosissima nascitur, in nostra prouincia ubiq; maxime apud Aquas sextias in montosis, asperis, calidis ac sitientibus locis. Quo uero apud eos nomine uulga to nuncupetur, nondum mihi compertum esse, fateor. In quibusdam Italiae locis fructus tam chamæleæ q̄ thymæleæ pe pe montano nominatur.

χαμουλίνη, Chamæleuce.

Latinis farranum aut farsugium; herbariis populago. Herba est rotundis foliis molliter per ambitū serratis, uulgari alliarie effigie proximis: cauliculo recto, herbacei coloris, rotundo, pedali altitudine aut ampliori: flore luteo aut candicante, radice fibrosa, inutili: floret æstate. Humidis ac uliginosis locis, maxime pratis, gaudet. Toti Gallie familiaris. Vulgo, si non ignota, saltem anonyma. Quidam tusfilaginem chamæleuce congenerem putant: in qua sententia fuisse autorem uerisimile est, ut qui de becchio nobili herba nusquā antea meminerit. Accedit becchium barbaris farfar appellari: officinis unguam caballinam. Gallis pas d'asne: Delphinatibus de la pate: nostris ungo cauallino. Chamæleuces interim penuriam farcit conyza parua aut capparidis cortex cap. 56. lib. 8.

χαμουλέον, Chamæleo.

Albus ubiq; frequens: doctis non ignotus: officinis & uulgo carlina. Niger montibus fere delectatur, latoq; eius flos ambitu circumferibitur, qui ædium liminibus, ad arcendas fascinationes, clauo affigat, a plebeis, solet.

χαμαπίτυς, Camæpitys.

Tres eius sunt species, e quibus una desideratur. Ex his quæ habentur, altera iua muschata: altera iua arthetica & chamæpitys officinis dicitur: nostris iuo: Italis iua.

χελιδόνιον, Chelidonium.

Duo chelidonii genera: maius, & minus. Maius officinis chelidonia: alchymistis donum cæli: Gallis de l'esclaire. Delphinatibus soulongne, apud quos certissimo experimento constat, eius radices, si dentibus affricentur, aut manducentur, eos purafacere, & ore, corruptos, euocare: tantum abest, ut eorum dolores, cum Dioscoride, finiant. Minus chelidonium officinis & herbariis scrofularia. Parisiis uulgo l'herbe sainte geneuiefue.

uiesue. Tuscis fanoscello. Nec est silentio prætereundum mi-
noris chelidonii radices salutari experimento duriorū corpo-
rum hernias sanare, si earum succus ex albo uino extractus, se-
sq̄uicyathi mēsurā, sup̄inis in lecto reclinatis herniosis, diebus
circiter duodecim, ieiuno uentriculo, propinetur.

χονδρίλλα, Chondrilla.

Seridis species est, de qua in mtybo dictum est.

ψύλλιον, Psyllium.

Officinis nomen retinet: nostrati uulgo de badassos. ubiq; in ma-
cilentis & arenosis prouenit.

ώκυμον βασιλικόν. Ocymum.

regale.

Duo ocymi genera: maius, & minus, cui caryophyllari nomē of-
ficinæ indiderunt. Antiquis ocymum duraxat dictum fuit :
posteriores Græci basilicum, id est, regium addiderunt, unde
euenit, ut basilici nomen apud uulgos obrinuerit. Nam Gallis
du basil: nostris basilicoc aut batieli: Italis basilico genule, no-
minatur.

Quia suis sedibus exciderant Leontopetali & Lepidii annotatio-
nes, eas hic atextendas duximus, ne forte prætermisissas à scholia-
ste arbitrare.

λεοντοπόδιον, Leontopodium siue

Leontopetalon.

Ambiguum est quid sit. Nam Ruelio placet esse patam leonis
officinarum, quam Galli poumelee, Delphinates marsitre, no-
stri poumouleyo nominant. Eandem rursus cum Plinii con-
siligine confundit, non nominibus quidem, sed re ipsa, si dilige-
ter consideretur. Fuchsius, ne ambagibus implicaretur, eam
plantam leonis patam officinarum uidelicet ad elleborum
nigrum adulterinum syluestrem relegauit. Verum siue con-
siligo Plinii, siue leontopetalon Dioscoridis, siue adulterinus
Fuchsii elleborus cenferi debeat, iam in ellebori mentione di-
ximus. Hoc tamen nunc addere præter rem ac institutum
non erit, uulgarem officinarum patam leonis (quam Gallis
poumelee, Delphinatibus marsitre, nostris pomouleyo no-
minari diximus) tantillum attritam, horisq; aliquot aqua
maceratam, præcipuo ad omnis generis inflationes, præsertim
uenerosas, remedio esse, si ex ea aqua cyathi tres aut quatuor
ipsis inflatis ieiuno stomacho diebus aliquot continuis propi-
nentur.

Aspidion, Lepidium.

Lepidium Galeno, cap. 2. lib. 10. cōpos. pharm. part. ea herba est, quam Damocrates in Clinico (ut Archigenes apud Aëtium cap. penulti. libr. 3.) Iberidem siue cardamanticen nominauit, ac nasturtio per omnia fecit simillimam. Paulus item cap. 77. lib. 3. ex Galeni sententia: & lib. 7. Iberidem syluestre nasturtium Græcis siue cardamanticam appellari commemorat: eandēq; genere cum Lepidio esse affirmat. Verū Græcorū lepidio folia lauri ascribit, multo tamē ampliora ac molliora. Quinetiam Paulo assentitur Pli. ca. 8. li. 19. lepidium, inquit, ens, in cubitalē exire altitudinem, folijs esse laurin s, t d molli- bus. Ex quibus liceat duo lepidij genera statue: e: maius. f. & minus. Maiori radix satis longa, candida, intorta, crassitudine digitali, gustus acris ac feruida, nasturtium redolēs. Caules in cubitalē, aut paulo ampliōrē, exeunt lōgitudinē, iunco crassiores, læues, per summa brachiatī, ex cādido cæsī ac tantillū per autumnū rubescētes. Folia longa, hortensis uulgarisq; costi folijs similia, laurinis multo ampliora ac molliora, primum uiridia, dein suppalida, aut quasi cineritia, nasturtium redolentia. Flos summis uirgis insidet albus, racemosus oliuæ modo. Semen copiosum, minutulum, gustu feruens. Minus autem lepidium ternos, quaternos, plures aut pauciores cauliculos ab una radice fundit, teretes, rectos, cubitales, sæpe breuiores, ramosos, folia nasturtii, gustus acris, nasturtii sapore, gustu, & odore. Florem lacteum, copiosum. Semen exiguum, teres, oblongum, folliculo lanceæ cuspidi simili geminatim contentum. Radix candida est, oblonga, minimi digiti crassitudine, feruentis gustus, odore nasturtii. Floret utrunque æstate. Semen maturescit autumnō: Minus in uia- rum marginibus, sepibus, rudibus, iuxta parietes ac mu- rorum ruinas, apricis, & soli expositis locis luxuriat. Maius in uuidis humentibusq; & in siccis nonnunquam ubiq; potis- simum in nostra prouincia. Hoc a gustu acrimonia nostris bon raphy, id est, bonus raphanus, dicitur: Gallis anony- mum, Minus officinis & uulgo adhuc ignotum. Ruellio tamen & Hermolao raræ eruditionis uiris, Raphanus of- ficinarum ueterum lepidium existimatur. Verum si rapha- ni nomine eam plantam intellexerint, quæ prælongis, latis, in dorsum, ubi adoleuerint, quadantenus recuruis, herbaceisq; constat folijs, radice crassa, acri, caule cubito longiore, flore

quasi brassicæ & in hortis inuenitur: certum est illos cum sibi,
cum aliis imponere. Sin uero eam notent, quæ nostris bon
R haphy neminatur, repræhensione omnino carere debent.
Nam quod maius lepidium nostræ prouincie uulgo bon
Raphy appelletur, uerisimile est, eam nomenclationem ab
herbariis in uulgo nostrum manasse: ut inde duo raphani
genera subinducari uideantur: Alterum laurinis foliis, gustu
& sapore nasturtii, & id uerum lepidium maius esse: Alte
rum helenii aut uerbasci foliis, gustu acri quidem, sed uulga
ris raphani, quod non lepidium, sed raphani species existi
mandum sit. Non desunt alii qui uulgarem piperellam lepi
dium maius esse putent, sententia minime probanda, nisi aliud
Italici (quod magis suspicor) aliud Gallis piperitidis piperel
leue nomine intelligatur. Nam quæ harum gentium officii
nis piperitis dici solet, Gallico & Delphinatico uulgo du coq,
nostris cost uocitatur: foliisque spectatur laurinis, multo tamen
amplioribus, minime crassis, in ambitu serratis, gustu cū qua
dam amaritudine acri ac suauis: caule cubitali: flore luteo, spe
cioso, athanasicæ, aut foemine abrotoni floribus æmulo: radi
ce numerosa, candida, acris. Quæ notæ si conferantur cum iis,
quas nostratium bon raphy inesse diximus: conspicuum, ni
fallor, inter ambas plantas agnoscent discrimen: cum alterius
flos candidus sit, racemosus, folia incana, læuia, pinguiscula,
gustus feruidi, & nasturtium, omnibus suis partibus, prorsum
redolentis: quam ob id a Græcis cardamanticam & agriocara
demon nominatam fuisse, constare, uel cuius mediocriter eru
dito, potest. Quare, ne longius excurret oratio, in ea ipse sum
sententia, ut nostratium bon raphy ueterum lepidium ma
ius certo existimem. Nec obstat, quod in pinguibus & humi
dis locis folia quæ radicibus propiora sunt, maiora aliquan
to, quam a Paulo Plinioque picta fuerint, nonnunquam uisun
tur: Alioqui eadem ratione, ea rutæ planta, quæ in Herodio
Iudææ nobilissima atque munitissima arce, in gentem ficum ar
borem sua cum proceritate, tum magnitudine æquabat, & ut
est autor Iosephus libris de bello Iudaico) rura non erit, quod
in magnitudinem & altitudinem prorsus inusitatam adoleue
rit: Nec ueratrum album, Dioscoridi pedalis altitudinis, ue
ratrum erit, quod illud tricubitalem implere longitudinem, in
alpbis, umbrosis & uiuidis locis, oculis nostris sæpe (non ta
men citra admirationem) uiderimus: Nec item sabinæ plan

ta una pedum duum supra uiginti, alia quatuordecim longi-
tudinis (quas ipsi superiore anno apud Delphinates conspe-
ximus) sabina erit, quod Dioscoridi arbor sit coactæ breui-
tatis.

FINIS LIBRI I.

HUGONIS SOLERII
SANIONENSIS, MEDICI
IN II. AETII LIBRVM
SCHOLIA.

Σφράγϊς λεμνία, *Sigillum lem-
nium. Cap. 4.*

Odie ut plurimum desyderatur. Venditant
tamen officinæ fastitiam terram, quam uo-
cant sigillatam, pro lemnia terra : cuius uiri-
bus & delineamentis paritim respondet. Eue-
nit tamen nonnunq̃, ut propter commercia,
adulterina lemnia Constantinopoli in Gal-
lias importetur. Siquidem affirmant docti bo-
lum armeniam orientalem cognominatam esse, ueram lemniã
terram, nullo sigillo impresso. Quæ uero sigillata uisitur auari-
tia negotiatorum adulterata est.

μίλτθ, *Rubrica. Cap. 5.*

Vera desyderatur, quanq̃ est & Gallis rubricæ genus quod sino-
ple appellent, fabris lignariis egregie cognita, quã nostras uul-
gus aucano nominat.

Σαμία γῆ, *Samia terra. Cap. 6.*

Ignoratur. putat tamen Musa Brassauolus officinis talchum ap-
pellari.

γῆ σελινουσία καὶ χία, *Terra Selinusia
& Chia. Cap. 7.*

Non habetur.

κιωλία, *Cimolia terra.
Cap. 8.*

Vera desyderatur. sigulina tamen eius uiribus responderet: atq; ob
id, quando cinoliæ inopia premit, usurpari in usus medicos
potest.